

KARSZT-és

BARLANGKUTATÁSI

TÁJÉKOZTATÓ

KIADJA

A

MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT

KÉZIRAT GYANÁNT

1959

SZEPTEMBER HÓ

K A R S Z T - É S B A R L A N G K U T A T Á S I

TÁJÉKOZTATÓ

KIADJA A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT

1959. szeptember

B e k ö s z ö n t ő

Ezután a cím után sokan az olvasók közül valami újat várnak, valamit, ami eddig nem volt és ami talán most indul meg. Nem így van. Ez a mi kis lapunk, amely kéziratként, sokszorosítva viszi közöttünk szerte szét társulatunk legújabb híreit, elmúlt eseményeit, fáradságos munkák eredményeit, nem mondja magáról, hogy új vagyok, újat akarok....

A Karszt- és Barlangkutató Tájékoztató csak folytatása, jogutódja szeretne lenni az 1911. óta folyó barlangkutató munkák híradási lehetőségének, annak a kéziratként megjelenő sokszorosításnak, olykor lapnak, amely annyi éven át segítette a barlangkutatók eredményeiket egymással közölni, mások részére hozzáférhetővé tenni és a későbbi kutatók számára megörökíteni.

Mégis jelent valami újat éppen azoknak, akik régóta és különböző alakjában ismerték már eddig. Újat jelent azért, mert az 1958. december 12-én tartott közgyűlésen megalakult Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat híradójaként jelenik meg ez a TÁJÉKOZTATÓ. Szerkesztői, a társulat választmányának biztatására, gyakran kívánják megjelentetni, lehetőleg minden hónapban. Mindannyian hisszük, akik szeretettel gondolunk erre a "lapra", hogy a M.K.B.T.-be tömörülő karszt- és barlangkutató személyek és csoportok hasznos segítséget kapnak Tájékoztatóunktól és az eddig eltelt évek munkásságánál is nagyobb lendületre serkenti őket.

A Társulat egységbe fogja az eddig széteső erőket, és szocialista hazánk javára tudja fordítani azokat az erőfeszítéseket, amelyek önmagukban csak öncélt szolgálhattak, sportot, vagy egyéni ambíciót, de a társulat összefogó és irányító munkája egész társadalmunk közkincsévé teszi eredményeinket. A nagy közösség mindenki részére egyformán közel hozza, elérhetővé teszi a magyar barlangkutásnak azokat a nagy alakjait, akik kerekén fél évszázada minden

szabadidejüket a barlangok megismerésének szentelték, és akik megvalósították az M.K.B.T. megalakulását.

A mi lapunk beköszöntője először nekik mond köszönetet példamutató fáradozásukért és ezután is kéri őket társulatunk minden tagja, hogy segítsenek valamennyiünket továbbra is tanácsaikkal, tudományuk átadásával és ha-kell, közvetlen vezetésükkel.

Mellettük köszönettel adózunk a Nehézipari Minisztériumnak, azoknak az elvtársaknak, akik meglátták és felismerték a magára hagyott csoportok dolgozóiban rejlő erőket és örömmel tartották segítő kezet nyújtani a barlangosoknak, patronálást biztosítottak részükre, védnökséget és felügyeletet vállaltak az újonnan megalakuló társulat fölött, ami által lehetővé tették közös célok kitűzését, nagy feladatok vállalását és reméljük ezek sorozatos megvalósítását is.

Lapunk valójában nem lap, nem kerül árusításra és nem kapható pénzért, csak tagjaink, csoportjaink részére hozzáférhető. Minden erejével és lehetőségével a társulat céljait kívánja szolgálni. Ezeket a célokat pedig akkor ismerjük meg pontosan, ha idézzük az elfogadott alapszabályunk erre vonatkozó részét:

"A Társulat célkitűzése: a barlangok és egyéb karsztjelenségek minden irányu tudományos kutatása, feltárása, vizsgálata és ismertetése. Működésével a tudományos kutatáson keresztül a népgazdaság gyakorlati érdekeit is szolgálni kívánja.

Tevékenysége keretében kutatásokat szervez; előadóületeket tart folyóiratot és egyéb kiadványokat bocsát ki, kapcsolatot létesít hasonló jellegű külföldi szervezetekkel, elméleti és gyakorlati irányu tanfolyamok keretében gondoskodik a barlangkutatás népszerűsítéséről és az ifjuság körében az utánpótlásról. Műveli a karszt- és barlangkutatás minden ágazatát."

Alapszabályunkat - melyet a legközelebbi számunkban fogunk leközölni - a NIM Szénbányászati Főosztálya 1/1959. nyilvántartási szám alatt 1959. március 31-én hagyta jóvá. A Főosztály gyakorolja társulatunk fölött a felügyeletet. Társulatunk munkáját pedig a következő szervek irányítják:

- a Társulat Közgyűlése,
- a Társulat Választmánya,
- a Társulat Vezetősége,
- a Társulat Számvizsgáló Bizottsága,
- a Társulat Szakbizottságai,
- a Társulat Tanácsadó Testülete.

"Lapunknak" tehát van multja és hisszük mindannyian, hogy van jövője is. A multtal kötnek össze bennünket lapunk első számában megjelenő, korábbi munkákról szóló beszámolók is, melyeket még a Magyar Hidrolóbiai Társaság Központi Karszthidrologiai és Barlangkutató Bizottsága és az irányítása alá tartozó barlangkutató csoportok végeztek. Ezek a sikerek, szép eredmények az ő munkájukat dicsérik, az ő törekvéseiket fejezik ki, de már a mienknek tekinthetők.

Lapunk legyen egyik legnagyobb segítsége tagságainknak abban, hogy minél többen lássák a karsztjelenségek összefüggését tudományos megvilágításban is és ne elégedjenek meg csupán azzal, hogy fáradságos munkával kutatják, járják a barlangokat.

Fiataljainkat ma még a barlangkutatás romantikája vonza: társulatunkba, de hinni szeretnénk, hogy sokan, sokan lesznek, akik kutató tudományos eredményeket is elérnek majd. Lesznek, akik barlangokat kutatnak, és lesznek, akik a barlangokba kutatnak, és lesznek /reméljük elég sokan/, akik segíteni tudják kisebb-nagyobb lépésekkel társadalmunkat a megismerhető természet valódi megismerésében.

Barátosi József
a Magyar Karszt és Barlangkutató Társulat ideiglenes ügyvezető elnöke.

- 4 -

A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT
1959. ÉVI ORSZÁGOS ANKÉTJA

B e v e z e t ő

A hazai karszt- és barlangkutatók új összefogó szerve, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1959. március 7-8-án tartotta első nagyméretű nyilvános ülését. Az országos ankét - az elmúlt években a Magyar Hidrológiai Társaság Központi Karszthidrológiai és Barlangkutató Bizottsága által szervezett 3 ankéthez hasonlóan - a magyar karszt- és barlangkutatók nagy seregszemléje volt.

Az ankéton a vezetőség beszámolt a Társulat eddigi működéséről, eredményeiről, nemzetközi vonalon elért sikereiről. Ismertették a tudományos kutatások eredményeit és célkitűzéseit. Az egyes barlangkutató csoportok beszámolóit arról tanuskodtak, hogy megfelelő irányítás mellett kiváló munkát tudtak végezni.

Az ankét eredményes volt, mert sikerült megmozgatni és összehozni az ország barlangkutatóit. Sikerült elmélyíteni az egyes csoportok és kutatók közti barátságot. A hallgatóság megismerkedett a Társulat belső életrendjével és célkitűzéseivel. Az eddigi eredmények azt jelentik, hogy Társulatunk életképes, és létjogosultsága fennáll.

Reméljük, hogy az ankéton tapasztalt tények, a közösségi munkának eddigi eredményei továbbra is jó munkakedvet, lelkesedést adnak a hallgatóságnak.

.oOo.

A következő oldalakon: - kivonatossan - szemelvényeket közlünk az ankéton elhangzott előadásokból. A beszámolók közlését legközelebbi számunkban is folytatjuk.

ELNÖKI MEGNYITÓ

Kedves Tagtársaink és Vendégeink !

Ujjonnan megalakult Társulatunk első nyilvános ülését megnyitom. Ülésünknek ankét jellege van és tárgyai beszámolók, melyek hivatva vannak arra, hogy a mult év munkálatairól és eredményeiről képet adjanak. Tekintettel a programon szereplő beszámolók szép számára és az idő kimért voltára, nem fogok elmerengeni a multon és ábrándozni a jövőn, hanem én leszek az első beszámoló. Beszámolóm tárgya a mul-évi biológiai irányú vizsgálatok és eredményeik.

A Magyar Karszton felfedezett új nagy barlangok szükségképpen fellendítették az állattani kutatást, amelyet az Országos Természet-tudományi Múzeum Állattára és az ELTE Állatrendszertani Intézete végeztek, részben finomodott, részben új módszerekkel. Igen tekintélyes anyagot hoztak össze, amely folyamatos feldolgozás alatt áll. PONYI JENŐ az evezőlábu rákokat /Copepoda/ vizsgálta és a Baradlából két új fajt /Elaphoidella pseudojeanneli aggtelekiensis, Ceuthonectes hungaricus/ irt le. ANDRÁSSY ISTVÁN a fonalférgeket /Nematoda/ dolgozta fel. A Baradlában 17 fajt talált, köztük a Cylindrolaimus baradlanus és Dorylaimus Bokori új fajokat. VARGA LAJOS a kerekeshérgelkkel /Rotatoria/ foglalkozott, melyeknél barlangi alakjaikról ugyszólván semmit sem tudtunk. A Baradlában 3 faj került elő, köztük a tudományra is új Proales baradlana. Ez azért is nevezetes, mert az első olyan kerekeshérgel, amely barlangi sajáttságot mutat, t. i. vak. VARGA LAJOS a kerekeshérgelken kívül még 6 faj héjas amőbát /Testacea/ is kimutatott a barlangból.

Bár tulajdonképpen őslénytani dolog, de mégis meg kell említenem, hogy a solymári Ördöglyukban folyt ásatások közben egy izeltlábú állat fosszilis maradványát is megtalálták. LOKSA IMRE dolgozta fel a leletet, és kitünt, hogy az egy u.n. ikerszelvényes szárlábú /Diplopoda/, amelyet a felfedezőről Brachydesmus Topáli-nak nevezett el. A lelet valószínűleg rissz-előtti kora.

Erőteljesen folyt a denevérek gyűjtése, gyűrüzése és élősködőknek a gyűjtése, amely munkában TOPÁL GYÖRGY és JANISCH MIKLÓS jeleskedtek. A bőséges anyag feldolgozás alatt áll, de BABOS A. és JANISCH M. egy új kullancsfajt, Ixodes chiropterorum sp.n. már leirtak. Ez az állat a Mánfai barlang, Pilisi Kőlyuk, Miskolc-tapolcai és a Pisznyice barlang denevérein él.

Több, az 1957. és 1958. évben barlangjainkból előkerült új rovar- és atkafaj leírása csak a folyó évben fog megjelenni.

Mivel a magyar barlangi fauna ujdonságainak leírásait különböző, de soha sem barlangtani folyóiratokban közölték, jónak láttam az 1945. óta leirt állatok adatait összegyűjteni és összefoglalva

egy kis cikkben közzétenni. Ez a bécsi "Die Höhle" c. folyóirat 1958. évi 1. számában jelent meg.

Az ELTE Állatrendszertani Intézetének kutatói nemcsak a Baradlában jártak, hanem más barlangokban is. A barlangbiológiai kutatás az intézet hivatalos, u.n. akadémiai témái közt is szerepel. A Magyar Tudományos Akadémia ezeket célhitellel támogatja, úgy, hogy eléggé nagy mozgásszabadságunk van. Ezt ki is használtuk. Annál is inkább, mert mind az Akadémia, mind pedig a TTK több esetben autót is bocsátott rendelkezésünkre.

Ez módot adott arra, hogy egy, nálunk eddig nem alkalmazott gyűjtési módot vezessünk be. Minden barlangkutató tudja, hogy egy barlang élővilágának csak egy töredékét tudjuk összegyűjteni pusztán szemlélődő, egyelő módszer, illetve gyűjtés révén. Ezen vagy a többszöri, gyakori látogatás, vagy pedig a mechanikus gyűjtés segíthet. Ez utóbbit teszi lehetővé a már régebben is használt csalétkes csapdának egy új változata, az u.n. BARBER-féle állandó vagy tartós csapda. Ez nemcsak illatozó csalétket, hanem egyszersmind konzerváló folyadékot is tartalmaz. Miután néhány kísérlet meggyőzött minket a módszer jóságáról, megkezdtük a barlangoknak csapdákkal való rendszeres betelepítését. 1958-ban 17 barlangunkban több, mint 400 ilyen csapdát helyeztünk el LOKSA IMRE és segitőtársa, SZOMBATHELYI LÁSZLÓ-né. A vizsgálat sorozatot eddig 7 barlangban zártuk le. Az eddig mutatkozó eredmény az, hogy igen nagy állatanyag gyűlik így össze, amely főképpen a Collembólák, atkák és a százlábuak fajainak számát fogja emelni. Néhány új fajnak a leírása már publikálás alatt van. Két fontos, pótló eredményt meg is említhetek. 1924-ben fogtuk BOKOR ELEMÉR-rel a Baradlában a Plusiocampa spelaea nevű ősrovar egyetlen, tipikus példányát. Azóta nem került elő. Most végre egy példányt fogtunk az egyik csapda. Ez mutatja némely barlangi rovar tényleges ritkaságát. Az égerszögi barlangban felfedezett Koenenia Vágvölgyii típuspéldánya az Állattár katasztrófájakor elpusztult. Ebből is került már egy példány csapdába.

Hozzá kell még tennem, hogy a gyűjtésekkel párhuzamosan LOKSA IMRE ökológiai megfigyeléseket is végez. A barlangok különböző helyein hőmérsékletet és légnedvességet mér. A c alipoharak lerakása is tervszerűen megy, mert a különböző biotopokhoz igazodik. Így képet fogunk kapni az egyes barlangrészek faunakülönbségeiről, amelyeket esetleg vonatkozásba lehet hozni a fényviszonyokkal, hőmérséklettel, párateltséggel és a nedvességgel.

Botanikai vonalon az ELTE Mikrobiológiai Intézete, BÁNHEGYI JÓZSEF professzor és ZELLER LIDIA tanársegéd csatlakoztak hozzánk. Ők a Baradlában a különböző talajféleségek és főképpen a denevérguánós talaj mikrogombáit vizsgálták. Eredményeikről ebben az évben fognak beszámolni.

Közgyűlési programmatikus beszédemben csak futólag említettem meg, hogy a Baradlában biológiai laboratórium létesült. 1957. október 14-én MESSÉL JÁNOS, a Művelődésügyi Minisztérium egyetemi főosztályának h. vezetője ezt mondta nekem: "Csinálj az Aggteleki barlangban biológiai laboratóriumot, kapsz rá pénzt". A barlangigazgatóság és a Természetvédelmi Tanács engedélyének megszerzése után az

ELTE rektorának, ORTUTAY GYULÁ-nak, a TTK dékánjának, MÖDLINGER GUSZTÁV-nak és a gazdasági rektorhelyettesnek, WILLERT ANDOR-nak hathatós támogatásával sikerült is a tervet, természetesen szerény méretek közt, de mégis megvalósítani.

Tudvalevőleg a világon csak Európában vannak barlangi kutató-intézmények, mégpedig három. 1931-ben létesült az olasz Postumiában /ma Postojna/ az első, mely számára én adtam kutatási programot 1932-ben. 1954-ben nyílt meg a francia Pyreneusokban, Moulisban a második. 1958-ban fejezték be a belgák Han-sur-Lesse-ben a harmadik barlangi laboratórium munkálatait. Mi tehát a negyedik vagyunk.

Létesítményünk a Baradlának "Rókalyuk" nevű ágában van, melynek járata a "Királykut" nevű cseppkőmedencénél jobbra ágazik ki. Az első, szűk és alacsony járatot robbantással járhatóvá tettük és a következő nagyobb teremben rendezkedtünk be. Itt t.i. már nem érezhető az aggteleki bejáraton át érvényesülő külső hőmérséklet hatása. A talajon nagy betonlap készült, oldalt egy kis épület az abszolút-sötét kísérletek számára, megépítettük az odavezető betonjárdát, lépcsőket, korlátokat és bevezettettük a villanyt. Fémről készült asztalok és állványok kerültek be és odaszállítottuk a legszükségesebb edényzetet /üvegek, tálak, kádak, petricsészék, gyűjtő és vegyszeres üvegek, stb./, hőmérőket, stb., szóval olyan felszerelési tárgyakat, amelyek nem rozsdásodnak és nem penészednek. A barlangrészt rácsos ajtó zárja el a közönség és a hivatlanok elől.

Természetesen nem vagyunk olyan pompázatosak és tökéletesek, mint Postojna vagy Moulis, mert nincsen annyi pénzünk. A meginduláshoz szükséges tárgyi alapfeltételek azonban adva vannak. Megvannak a kutatási terveink is, amelyeket azonban majd más alkalommal fogok ismertetni. A laboratórium az ELTE-hez tartozik és a vezetésem alatt álló Állatrendszertani Intézet része. Ügyintézője LOKSA IMRE, társulatunk Biológiai Szakbizottságának vezetője. Idővel ki kell egészítenünk egy felszíni laboratóriummal is. Ennek lehetősége nincs kizárva.

Valamit a barlangbiológiai publikációról. Hogy a megélénkülő barlangbiológiai közléseket valahogyan összefoghassuk és a külföld számára könnyebben nyilvántarthatóvá tegyük, úgy döntöttünk, hogy a francia, belga és szovjet példa nyomán indulva, ezeket valamilyen sorozat-főcímmel összefoglaljuk és ezen belül számozzuk. Tekintet nélkül arra, hogy milyen tartalmuak és hol jelennek meg. Így született meg a "Biospeologica Hungarica", melynek első három tagja /I, II, III/ már meg is jelent. Ezek ANDRÁSSY ISTVÁN, LOKSA IMRE és VARGA LAJOS közleményei az Acta Zoologica IV. 3-4 füzetében.

Bár nem tartoznék a biológiai beszámolóhoz, de mivel a laboratórium létesítésével függ össze, mégis megemlítem a következőt. Amikor a Rókalyuk üregeit részletesen szemrevételeztem, hogy hol telepedjünk meg, az egyik helyen fehéres ásványkivirágzást találtam. SZTRÓKAY KÁLMÁN professzor személyesen is eljött oda és több anyagot gyűjtött a vizsgálatok számára. Hosszas és többoldalu vizsgálatok alapján kiderült, hogy a barlangtanban "Mondmilch" vagy "Montmilch"-nak nevezett, ásványtanilag még máig nem kellően definiált képződményről van szó. A mi esetünkben az alapanyaga a lublinait nevi

ásvány, amely eddig hazánkból nem volt ismeretes. A részletes ismer-
tetés SZTRÓKAY professzortól várható ebben az évben.

Ezzel beszámolóm végére értem. Most még engedjék meg, hogy né-
hány, a választmányi ülésen és a megbeszélések során kialakult
ügyről, illetve tervről tegyek említést.

Amint a Társulat pénzügyi viszonyai megszilárdulnak, megindít-
juk a havi tájékoztatót és az évnegyedes folyóiratot. Ez mind itthon
mind pedig külföldön ismertebbé fogja tenni működésünket, másrészt
pedig leendő könyvtárunk számára folyóiratcserét is fog eredményezni.

Elsőrendű fontosságú feladatnak tekintjük a külföldi kapcsolato
kiépítését, ápolását és fejlesztését. Ennek eszközei a levelezés, kü-
lönlenyomatcsére, személyes ismeretség és külföldi barlangi kutató-
sok cserealapján. Lengyel, csehszlovák és jugoszláv barlangkutatókkal
már eléggé élénk a kapcsolatunk. Az idén Jugoszláviába tervezünk na-
gyobb tanulmányutat.

Igyekezni fogunk arra, hogy Társulatunknak komoly szava legyen
a barlangok természetvédelmében és e területen a Természetvédelmi
Tanácsnak hasznos tanácsadó szervévé váljék. Ezzel kapcsolatosan hal-
latni kívánjuk szavunkat az idegenforgalommal kapcsolatos kérdések-
ben, különösen a barlangoknak idegenforgalom számára való átalakítá-
sát és berendezését illetően.

Mind ezekről a kérdésekről tagtársainkat idejében és kellően tá-
jékoztatni fogjuk.

Dr. Dudich Endre

B e s z á m o l ó

a Magyar Hidrológiai Társaság Központi Karszthidrológiai
és Barlangkutató Bizottságának működéséről.

Tisztelt Ankét !

Rövid összefoglaló beszámolómban csak azokat az eredményeket
szeretném vázlatosan megemlíteni, amelyek nem valamelyik csoportunk
működésével kapcsolatosak - hiszen ezekről a csoportok beszámolóiban
fogunk hallani - hanem a Bizottság, illetve az azokban képviselt sze

vek együttes működésének hatásaként a hazai barlangkutató terén közvetve jelentkeztek.

Mint tudjuk, Társulatunk elődjének, a MHT. Központi Karszthidrológiai és Barlangkutató Bizottságának legfontosabb feladata elsősorban a csoportok közötti baráti kapcsolat kiépítése, munkájuk koordinálása volt, önálló akciók, kutatások nem tartoztak feladatai közé. De nem csak az egyes barlangkutatócsoportok között, hanem a hivatalos szervek és hatóságok felé is egyre több kapcsolatot létesítettünk és szívesen propagáltuk a barlangkutató gyakorlati és tudományos jelentőségét. Így elsősorban az Országos Természetvédelmi Tanács volt az a szerv; amely a legtöbb megértést tanúsította ügyünk iránt, és amelynek már állandó tanácsadó, véleményező szerve lettünk.

Rendkívüli jelentőségűnek kell tartanunk, hogy a Főváros Idegenforgalmi Állandó Bizottsága és albizottságai is rendszeresen meghívtak bennünket, ha barlangvonatkozású ügyekről volt szó, és felkérték bennünket, hogy dolgozzuk ki a fővárosi barlangok 3 éves idegenforgalmi beruházási és fejlesztési tervét. Ezt el is készítettük kb. 1 millió forintos kerettel és tervünket alapos megvitatás után a Fővárosi V.B. elé utalták, ahol azt a fővárosi általános idegenforgalmi fejlesztési terv keretében jóváhagyták és a minisztertanács elé utalták.

Sikerült elérnünk, hogy idegenforgalmunk hivatott szervei felismerték a fővárosi barlangok nagy idegenforgalmi jelentőségét és a Fővárosi Idegenforgalmi Hivatal a közelmúltban már részletezett terveket is készítették a barlangok kiépítésére. Az érdeklődés egyik kézzel fogható bizonyítékeként üdvözölhetjük, hogy a Szemlőhegyi-barlang felkére a Fővárosi Elektromos Művek a közelmúltban az Országos Természetvédelmi Tanács kérésére és költségére bevezették a villanyt.

Tájékoztatóinkat idegennyelvű kivonattal ellátva elküldtük a külföldi barlangkutató szervezeteknek és sikerült is számos újabb külföldi kapcsolatot kiépítenünk. Különösen értékesnek kell mondanunk a Német Demokratikus Köztársaság nordhauseni barlangkutatóival, illetve azok elnökével, Friedrich Schusterrel való kapcsolatunkat, mert nevezett majdnem az egész világ barlangkutató szerveivel kapcsolatot tart és mindenről értesít bennünket, viszont a magyar híreket is a világ minden iránya felé továbbítja.

Közeli kapcsolatba kerültünk D.V. Rizsikov professzorral, aki a sverdlovski hidrogeológiai kutatóintézetben karsztvizkérdésekkel foglalkozik és a magyar barlangokat szerette volna megismerni. A VITUKI által biztosított költségek terhére meghívás is ment nevezett felé, de sajnos ez év februárjában váratlanul bekövetkezett halála megakadályozta meghívásunk teljesítését.

A német kutatók felé a Rádió segítségét is megkaptuk, amelynek külföldi adásaiban két alkalommal is ismertethettük a magyar barlangkutató ügyét. A brüsszeli világkiállítás alkalmából rendezett nemzetközi speleológiai kollokvium keretében egy magyar előadást is beállították, de az utazási nehézségek miatt ennek megtar-

tására sajnos nem került sor. Annál örvedetesebb, hogy legalább a Bariban megtartott II. Nemzetközi Barlangkutató Kongresszuson JAKUCS LASZLÓ képviselhette a magyar barlangkutatókat.

Az elmúlt évek csehszlovákiai, lengyelországi és ausztriai csere- látogatásainak sikere alapján Bizottságunk a múlt évben egy albániai barlangkutatóturát tervezett, aminek azonban a legnagyobb nehézsége abban nyilvánul meg, hogy Bizottságunknak nem volt megfelelő partnere Albániában, és így ez ügyben indított akcióink meglehetősen egyoldalúak maradtak mindaddig, amíg a Vizgazdálkodási Tudományos Kutató Intézet albániai vizkutatóexpedíciójába be nem kapcsolódhattunk. E kutatásnak ugyanis rendkívüli gyakorlati jelentősége volt és azt az albán kormány nagymértékben támogatta. Karsztvizkutatásról lévén szó, bizottságunk bekapcsolódása rendkívül szerencsés volt. Az albán illetékes körök is örömmel vették közreműködésünket és kutatóink részére az ottani ellátást és közlekedést is vállalták. Igaz ugyan, hogy ezzel szemben egy bizonyos mértékig le kellett mondanunk eredeti, kifejezetten speleológiai célkitűzéseinkről, de így is rendkívül tanulságos és érdekes volt ez a barlangkutató szemponjtából majdnem teljesen ismeretlen terület, ahol valósággal uttörő munkát végeztünk. A kutatás eredményeiről már több helyen beszámoltunk. Itt csak annyit szeretnék megjegyezni, hogy javaslataink alapján - vizszerzés céljából - elindították egy olyan kutatótárót, amellyel feltehetően nagyobb barlangrendszert fognak feltárni és akkor újra igénybeveszik a magyar kutatók segítségét. Az egész kutatást egyébként a tiranai beszámolón résztvevő albán és szovjet szakemberek a kölcsönös szocialista segítségnyújtás és a tudományos tapasztalatátadás mintaképeként nevezték.

Bizottságunk néhány éves fennállása alatt úgy gondolom, hogy elég sokat tett a hazai barlangkutató ügyének további fellendítése érdekében, de leglényegesebb eredménye talán mégis az volt, hogy megmutatta, hogy a magyar barlangkutatók tábora van olyan erős, hogy önállóan, saját Társulatba tömörülve képes a magyar barlangkutató ügyét most már még nagyobb lendülettel, az összes erők összefogásával népgazdaságunk és a tudomány szolgálatában továbbvinni.

Dr. Kessler Hubert.

B e s z á m o l ó

az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem Ásvány- és Földtani Tanszéke Barlangkutató Csoportjának 1957. októberétől - 1959. márciusáig végzett munkájáról./xx/

Alig több, mint egy hónappal legutóbbi ankétunk után - 1957. november 9-én - megvalósult kutatócsoportunk régi álma. A jósvafői Kistohonya-forrás feletti völgy oldalában az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem, és az egyetemi Ásvány- és Földtani Tanszék vezetőinek, valamint több más barlang és karsztvizkutatással kapcsolatos Intézmény képviselőinek jelenlétében felavattuk az ország első speleológiai laboratóriumát, a Vass Imre-barlangi Kutatóállomást.

Az állomás létrejöttével kapcsolatban legyen szabad röviden Vörösmarty-szavait idéznem: "Annyi balszerencse közt, és oly sok viszály után". Valóban, csak a legnagyobb hála és köszönet hangján szólhatunk szeretett professzorunknak és társelnökünknek, dr. Papp Ferencnek minden akadályt leküzdő és lehetetlent nem ismerő kitartó munkájáról, amelynek eredményeképpen kutatócsoportunk ma már a lehető legkedvezőbb körülmények között folytathatja tudományos és feltáró munkáját a Vass Imre-barlangban és a környező karszt területen.

A Kutatóállomás felavatása után rövidesen kidolgoztuk az állomás 1958. évi munkatervét, amelynek összeállítása során a tervbevett különböző irányú kutatási feladatokat és vizsgálatokat öt nagyobb csoportba soroltuk az alábbiak szerint:

- 1./ A Kistohonya-forrás karsztvizrendszerének társágában feltételezett barlangrendszer kimutatása.
- 2./ A Vass Imre-barlangrendszer feltáró kutatása.
- 3./ A Vass Imre-barlang dokumentációs feldolgozása.
- 4./ A Vass Imre-barlang tudományos feldolgozása.
- 5./ A Vass Imre-barlang kutatását elősegítő technikai feladatok megoldása.

/xx/

A beszámolót nagy terjedelme ellenére változtatás nélkül közöljük. Ugy gondoljuk, hogy a barlangkutató csoportjaink sok hasznos tapasztalatot merithetnek a Műszaki Egyetem barlangkutatóinak átfogó, tudományosan megalapozott kutatási munkájából. Az itt közöltek például szolgálnak a többi nagyobb barlangunkban végzendő tudományos megfigyelő munkához. A cikkben foglaltak könnyebb megértését a mellékelt térkép segíti elő. /Szerk. megjegyzése./

Munkatervünk végrehajtása során talán egyik legérdekesebb feladatnak ígérkezett a Kistohonya-forrás karsztvízrendszerének térségében részben már kimutatott barlangrendszer további kimutatása. 1958-ban a Kistohonya-forráshoz tartozó karsztvízrendszer, valamint ennek térségében feltételezett barlangrendszer kiterjedését és összefüggéseit meghatározó vizsgálatok kerültek előtérbe.

A múlt év tavaszán és nyarán - az illetékes határőrségi szervek megértő támogatása nyomán - végre sor kerülhetett a víznyelőkérdés kísérleti vizsgálatának megindítására. E kérdéssel kapcsolatban a Vass Imre-barlang kutatásának kezdete óta az alábbi problémák merültek fel:

- 1./ Tartozik-e a Kistohonya-forráshoz, illetve a Vass Imre-barlanghoz víznyelő?
- 2./ Amennyiben a Vass Imre-barlang rendelkezik víznyelővel, úgy mennyi ezeknek a száma?
- 3./ Hol helyezkedik el, illetve hol helyezkednek el ezek a víznyelők?

Korábbi megfigyeléseink nyomán - mint ismeretes - feltételeztük, hogy a Vass Imre-barlang legalább egy nagy nyelőképes viznyelővel rendelkezik. Erre az a tény volt a legdöntőbb bizonyítékunk, hogy a jelenleg bejáratnak kiépített forrástölcséren keresztül 1954. júniusában kb. 3 napon át - reális közelítő számításaink szerint - minimálisan mintegy 30.000 l/p-es hozamu nagynyomású vízszugár tört fel. Azt is feltételeztük, hogy ez a víznyelő a szlovákiai szadvárborosai Milada-barlang víznyelője. Ezt az elképzelésünket pedig az egyértelműen erre utaló rétegtani, tektonikai és hidrográfiai körülmények támasztották alá.

Ennek ellenére azonban, minden reális számítást meghazudtolva, mind a májusi sóval, fluoreszcenncel és rubidium izotoppal végrehajtott összefüggés-vizsgálat, mind pedig az augusztusi fluoreszcenncel vizsgálat egybehangzóan azt mutatta, hogy a Milada-barlangi víznyelő nem a Kistohonya-forráshoz, hanem a szlovákiai Kecő-forráshoz tartozik.

A májusi kísérlet idején 1000 l/p, az augusztusi vizsgálatkor pedig 500 l/p volt a Kistohonya-forrás vízhozama.

Májusban a Központi Fizikai Kutató Intézet támogatása során nyílt lehetőség többek között az izotopos vizsgálatra is, Védres Dániel fizikus és Mándy Tamás egyetemi tanársegéd közreműködésével. A radióaktív vizsgálat dr. Bozóky László professzornak a Magyar Atomenergia Bizottság tagjának ellenőrzése mellett folyt le. Az augusztusi vízfestéshez szükséges nagyobb mennyiségű fluoreszcenct igen olcsón házilag állítottuk elő Pályi Gyula irányításával.

E vizsgálati eredmények alapján létrejött ellentmondás megoldására három különböző elképzelés is merült fel:

- 1./ A Vass-Imre-barlanghoz nem a Milada-barlangi, hanem más víznyelő tartozik.
- 2./ A Vass Imre-barlangnak nincs víznyelője.

3./ A Kecső és a Kistohonya-forrás karsztvizrendszere egymással összefügg. A Milada-barlangi víznyelő a Vass Imre-barlanghoz is tartozik oly módon, hogy a víznyelőn lefolyó vizek egy része a Kistohonya-forrást táplálja. A szóbanforgó bifurkáció azonban csak nagyobb árvíz esetén jön létre.

E három lehetőséget megvizsgálva, jelenlegi ismereteink alapján a következő a helyzet:

Rétegtani, tektonikai és hidrográfiai tényezők figyelembevételével a Milada-barlangi víznyelőn kívül magyar területen csak a Haragistyai-kut víznyelője, szlovák területen pedig csak a Vizfakadás-nyelője jöhet számításba, mint a Vass Imre-barlang víznyelője. Mindkét nyelőnek azonban egyaránt olyan kicsiny a vízgyűjtőterülete és nyelőképesége, hogy kizárólag ezeket figyelembevéve fizikai lehetetlenségnek tűnik a Vass Imre-barlang jelenlegi bejáratát kialakító 1954-évi hatalmas árvíz.

Ha feltételezzük, hogy a Vass Imre-barlangnak egyáltalán nincs víznyelője, akkor csak úgy lehet megmagyarázni a szóbanforgó árvízet, ha azt a Vass Imre-barlanghoz tartozó maximálisan 5 km² kiterjedésű dolinákkal tarkított karsztos vízgyűjtőterületen - egyszerre nagy tömegben - beszivárgó csapadékvíz okozta. Ennek az elképzelésnek van némi alapja, mivel a jelenlegi ismeretek szerint a Kossuth-barlang árvizei is részben csak így származtathatók. Ha azonban összehasonlítjuk a Kistohonya- és a Nagytohonya-forrás karsztvizrendszerét, akkor mégsem látszik valószínűnek, hogy a Vass Imre-barlang 1954-es árvize kizárólag szivárgó vizekből táplálkozott, mivel a Nagytohonya-forrás karsztos vízgyűjtőterületének kiterjedése legalább 10 km² - a Kistohonya-forrásé legfeljebb 5 km² - mégis csak 26.000 l/p a Nagytohonya-forrás maximális vízhozama, szemben a Kistohonya-forrás legalább 30.000 l/p maximális hozamával.

A fentiekből következik, hogy a felmerült ellentmondás megoldására a harmadik elgondolás a legvalószínűbb, tehát vissza kell térnünk eredeti feltevésünkhöz azzal a módosítással, hogy a Milada-barlangi víznyelő a Kecső-forrásnak kishozam idején is, a Kistohonya-forrásnak pedig csak nagyobb hozamok idején szolgáltat vizet. Ha ez igaz, akkor kétségtelen, hogy földalatti vízfolyás bifurkációjával állunk szemben, sőt - és ez még érdekesebb - esetleg bifurkáló barlangrendszerrel is. Ezt a feltevésünket megerősíti az a tény is, hogy a májusi kísérlet során a vizsgálat kezdetétől számított 40 óra múlva a Kistohonya-forrás vizében "véletlenül" éppen egyszerre, de alig észrevehető módon megnövekedett mind a sókoncentráció, mind pedig a radioaktivitás mértéke. Mivel azonban mindkét értéknövekedés hibahatáron belül esett, nem bizonyítottak semmit.

A Vass Imre-barlang víznyelő kérdése tehát még koránt sincs megoldva. A legközelebbi jelentősebb árvíz idején lényegesen nagyobb mennyiségű jelzőanyagokkal újabb kísérletet fogunk végrehajtani a szóbanforgó feltételezett összefüggés bizonyítására. Újabb, árvíz idején végrehajtandó kísérletnek éppen azért van értelme, mert mindkét múlt évi összefüggésvizsgálatunkat közel minimális hozam idején végeztük.

Mult év augusztusában megindultak a vízfestési kísérletek a Vass Imre-barlang és a Kistohonya-forrás között feltételezett- egyébként igen valószínű - hidrológiai kapcsolat bizonyítására is. A Sivatagi-viznyelő megfestése során - jobb híjján - mesterséges vízbe-táplálásra kényszerültünk. Amint ez a mult évre jellemző volt, ez az összefüggésvizsgálat sem járt eredménnyel, valószínűleg azért, mivel a viznyelőbe a fluoreszcenncel együtt betáplált vízmennyiség mind-össze csak 200 l volt.

Ez év januárjában a Kistohonya-forrás kersztvizrendszerének tér-ségében a jelenlegi Vass Imre-barlang folytatásaként feltételezett nagyobb barlangrendszer további kimutatásának keretében megindítottuk a Kistohonya-forrás vizének rendszeres fizikai-kémiai vizsgálatát. E vizsgálat-sorozat-amelyen Berhidai Gyula munkatársunk fáradozik - kiterjed a forrásviz hozamára, hőfokára, elektromos ellenállására, kalcium és magnézium-ion, valamint relativ oldott oxigéntartalmára.

A Vass Imre-barlang feltáró kutatásának eddig legnehezebb szakasza tárul elénk, ha visszapillantunk a legutóbbi ankét óta eltelt időszakra.

1957. nyarán - mint ismeretes - nagyszabásu előkészületek után a Cyklopsok Csarnokának végén - az u.n. L-ágbar-átjáró kibontását kezdtük meg a főág feltételezett folytatásának irányában. A Kutató-állomás felavatása után 1957. novemberében tovább folytattuk annak a kutató aknának mélyítését, amely arra van hivatva, hogy segítségével elérjük a Cyklopsok Csarnokának végén felhalmozódott omladék felszine alatt mintegy 12 m mélyen huzódó vízjárat szintjét, hogy amikor azt elértük - a vízfolyás nyomait követve - biztosan átjuthassunk a főág feltételezett folytatásába. A novemberi munkálatok leg-főbb eredménye az volt, hogy lefelé haladva a laza omladékban - át-harántolva kb. 1 m vastag fekete mangános bevonattal ellátott tör-melékanyagot - vízintes anyagszintre bukkantunk. Így tehát való-szinű volt, hogy elértük a keresett vízjárat szintjét.

1958. januárjában a rendelkezésünkre álló rövid idő miatt a fel-táró kutatások keretében csak aknabiztosítással tudtunk foglalkozni. Az ácsolat megerősítésére akkor feltétlenül szükség volt, hogy a vár-ható tavaszi árvizek romboló hatásától kellőképpen megóvjuk fáradt-ságos munkával kiépített kutatóaknákat.

A Cyklopsok Csarnokai- átjáróval kapcsolatban tervbevett tava-szi és nyári kutatásokat azután szinte teljesen megbénította a La-gunás-szifonban április elejétől augusztus végéig egyfolytában je-lentkező árvíz. Augusztus végén pedig, amikor már lehetővé vált vol-na a rovábbi előrehaladás, egy kritikus helyen szükségessé vált rob-bantás végrehajtása következtében jelentős omlás történt az aknában. Mult év novemberében a kutatóakna helyreállítására kellett tehát for-dítani amugy is rövid időnkét. Az igen veszélyes helyreállítási mun-kát - lényegében - a nagy lelkesedéssel segítségünkre sietett 8 ta-gu egercsehi bányászbrigád végezte el Ivády Kálmán vezetésével. 1958. őszén ugyanis a müegyetemi Ásványtani Tanszék és az Egercsehi-Bánya-üzem között szocialista szerződés jött létre, amelynek értelmében a Tanszék tudományos vizsgálatokkal segíti a Bányát, a Bánya pedig ki-segítő munkákkal és felszerelésekkel támogatja a Vass Imre-barlangi feltáró kutatásokat.

1958. januárjában újabb árvíz miatt megint csak lehetetlenné vált a barlang végén a munka folytatása.

A Lagunás-szifon elzáródása következtében 1958. nyarán - mintegy kényszerűségből - nagyobb figyelmet fordítottunk a feltételezett alsó és felső barlangi szintek felkutatására.

E kutatások keretében Ivády Kálmán egercsehi vájár és Gábor Nándor munkatársunk igen nehéz körülmények között 7 m mélységig jutottak le a Narancs-zuhatag közelében lévő barlangi viznyelőben. Míg azonban az alsó barlangi kutatások egyelőre eredménytelenek maradtak, ugyanakkor az emeleti szintek feltáró kutatása szép eredménnyel járt.

1958. augusztus 16-án háromtagú expedíció indult a felső emelet felkutatására Fejérdy István munkatársunk vezetésével. Az expedíció tagjai voltak még Petze Zoltán és Gábor Nándor. A Narancs-zuhatag környékének átvizsgálása során sikeres áttörést hajtottak végre az egyik szűk oldaljárat végén. Egy agyagfalat bontottak át, és e mögött feltárult előttünk a barlang addig teljesen ismeretlen emeleti szintje, összesen mintegy 40 m hosszúságban. Az emeleti szakasz, amelyet felfedezői szépsége miatt Walhallának neveztek el, az Eldorádó szintjével egymagasságban K-Ny-i irányban, mintegy 15 m-rel magasabban húzódik a bejárat szint felett. Az ujonnan felfedezett barlangrész különlegessége egyrészt az, hogy elvezet a Narancs-zuhatag eddig ismeretlen eredetéhez, másrészt itt rejtőzik a Vass Imre-barlang egyik legélethűbb alakot formáló meglehetősen nagyméretű cseppkőképződménye: a kicsinyét szoptató Mammut. Fejérdy másnap bravuros sziklamászással még két újabb igen magasba nyúló termet tárt fel az új ág K-i folytatásaként.

A Vass Imre-barlang dokumentációs feldolgozása terén jelentős fejlődés mutatkozott az elmúlt évben.

Az augusztusi kutatások során megindítottuk a barlang geodézi-ai pontosságú újrafelmérését, mivel a korábbi felvétel csak geológus kompasszal történt. A felmérési munkálatok során Dékány Csaba vezetésével mindenekelőtt fix-pont hálózatot építettünk ki a barlangban. Dékány két hétig tartó igen fáradságos munkával egyrészt függőkompass segítségével új sokszög-vonalat vezetett végig a bejáratától a Lagunás-szifonig, másrészt kis zsebszintező és szintező segítségével külön szintezést hajtott végre az említett szakaszon a nagyobb pontosság elérése céljából. Minden egyes sokszög-vonal esetében pontosan rögzítettük a felvétel idejét, majd a Tihanyi Mágneses Obszervatóriumtól kapott adatok alapján - átszámítva azokat jósvafői koordinátákra - korrekciót alkalmaztunk a napi mágneses ingadozás okozta hibák kiküszöbölésére. Erre a korrekcióra azért volt szükség, mert a napi mágneses térirány változás maximuma több alkalommal elérte a 10 percet is, még a függőkompasson való leolvasás pontossága 5 perc.

A Vass Imre-barlang felmérésével kapcsolatos távlati terveink között szerepel a barlang részletes szelvényezése is. E terv előkészítése céljából, egymást kiegészítő új trigonometrikus és fotogrammetrikus szelvényező eljárásokat kísérleteztünk ki a barlangban az augusztusi kutatási időszakban házilag tervezett és készi-

tett műszerekkel. A trigonometrikus eljárás elvi kidolgozásánál dr. Kessler Hubert, a fotogrammetrikus módszer kialakításánál pedig Tóth József nyújtott igen jelentős segítséget alapvető ötletek tekintetében.

1958. őszén sor került a barlang jelenlegi végpontja feletti felszíni tereppont mágneses bemérésére is a Geofizikai Intézet Mágneses Osztályának szives segítsége folytán. A mérést Stomfai Róbert geofizikus vezetésével hajtottuk végre saját készítésű elektromágnes felhasználásával. Stomfai új és igen praktikus elgondolása alapján a barlangban állítottuk fel a magnetométert, míg a könnyen hordozható, viszonylag kis súlyú és külön e célra méretezett elektromágnes a felszínen mozgattuk. A barlangban elhelyezett magnetométer fáradtságos észlelését Keresztes Ferenc és Zsile Antal geofizikusok végezték. A barlang végpontja és a felszín között létesített telefonösszeköttetés felhasználásával viszonylag rövid idő alatt - 8 órai munkával - sikerült meghatározni a maximumpontot, 1 méteres pontossággal.

A mágneses mérés eredményeként bebizonyosodott, hogy a Hosszúvölgyből kb. 25 m hosszú lejtőtárhoz kihajtásával új bejáratot lehet létesíteni a barlang végén. A Cyklopsok Csarnoka feletti közetréteg vastagsága pedig mintegy 18-20 m. A mérés megszervezésében és szakemberi végrehajtásában Dékány Csaba és Holly István működtek közre.

A legutóbbi ankét óta eltelt időszakban tovább folyt a barlang képződményeinek rendszeres fényképezése. Száyer Kornél, Gábor Nándor és Gábor Miklós több új művészi felvétellel gazdagította a csoport dokumentációs anyagát.

A Vass Imre-barlang tudományos feldolgozásával kapcsolatban igen eredményes árvizi kísérletről adhatunk számot. A múlt év elején, még a hóolvadási időszak beköszöntése előtt árvizjelző állomásokat állítottunk fel a barlang 14 pontján, hogy pontosan regisztrálhassuk a barlangban jelentkező árvizi vízfolyás maximális vízállásait és főáramlási irányait. E kísérletre azért volt szükség, hogy eldönthessük azt a már rég felmerült kérdést, hogy vajjon a barlangban jelentkező árvizek honnan nyomulnak be a jelenleg ismert szakaszokba: a főág feltételezett folytatásából-e, vagy pedig alsóbb szinten kialakult vízvezető járatokból? Az eredmények kiértékelésére augusztus végén került sor a Lagunás-szifon megnyitása után. Az értékelés során bebizonyosodott, hogy nagyobb árviz esetén jelentős hozamu patak tör át a főág ismeretlen folytatásából, a jelenleg ismert barlangszakaszba. A földalatti patak áthaladva a Cyklopsok Csarnokai kutatóaknánk jelenlegi végpontján, végigfolyt az u.n. Vizes-ágon, majd eltűnt a Cyklopsok-Utja hegyesszögű kanyarulatánál kialakult víznyelőben. Több új részleteredmény mellett bebizonyosodott továbbá az is, hogy a Lagunás-szifonban jelentkező árvizi eredetű vízmennyiség nem hátulról folyó pataként tölti meg a szifont, hanem szűk járatokon át alsó szintről nyomul fel.

E kísérlet legfőbb gyakorlati eredményeként tehát kézre fogható bizonyítékot nyertünk arra nézve, hogy a Cyklopsok Csarnokának kutatóaknáit helyesen telepítettük és hogy valóban elértük már a korábban csak feltételezett vízjáratok szintjét. E fontos vizsgálat Holly István és Fejérdy István vezetésével folyt le. A miskolci Zombolykutatók részéről Tóth József jelentős segítséget nyújtott ebben a munkában.

Megindult a barlang klimatológiai kutatása is. Mult év februárjában földalatti meteorológiai állomást létesítettünk a Baradlai-Cseppkőoszlop melletti emeleti szinten. Az Országos Meteorológiai Intézet a barlang levegője hőmérsékletének, páratartalmának és légnyomárának folyamatos regisztrálására termo-, higro- és barográfot bocsátott a Kutatóállomás rendelkezésére. A barlangi meteorológiai állomás felszerelésénél Arany József, a Meteorológiai Intézet munkatársa, valamint Tóth József nyújtott szives segítséget.

Ez év januárjában a klimatológiai kutatásokat kiszélesítve, Berhidai Gyula párolgásképeességi vizsgálatokat kezdett a barlangban annak a vitatott kérdésnek számszerű kiértékelése céljából, hogy vajon van-e lehetőség a barlangi vizek elpárolgására?

Czájlik István és Fejérdy István irányításával 1958. nyarán megkezdjük a Vass Imre-barlangi csepegővizek kémiai vizsgálatát is, kalcium és magnézium-ion, valamint relativ oldott oxigéntartalomra nézve. E vizsgálatok a barlang tudományos feldolgozásán tulmenően egyben a barlangrendszerek kimutatásával kapcsolatos kutatásaink kísérleti megalapozását is szolgálják. A cseppkövekről lecsepegő vizek oxigéntartalmának meghatározásához Czájlik és Fejérdy igen szellemes cseppkőről való vizmintavételi eljárást dolgoztak ki.

Vagyészeink a csepegővizek vizsgálata közben érdekes lágy cseppköveket u.n. mészkrém- a külföldi irodalomban "mondmilch"-nek leírt képződményeket fedeztek fel a barlangban, amelyeknek kémiai analízise folyamatban van.

Sulymérésen alapuló, tehát igen érzékeny módszert dolgozott ki Fejérdy a barlangi cernacseppkövek növekedésének megfigyelésére. E hosszabb lejáratu cseppkőgyarapodási kísérletek a barlang több pontján megindultak a mult év őszén.

A cseppkövek szineződésével és a különböző barlangfal- és képződmény-bevonatok részletes kémiai analízisével Pályi Gyula foglalkozott az elmult időszakban.

Érdekes genetikai vizsgálatokat is végeztünk a Vass Imre-barlangban a morfológia és a tektonika összefüggéseinek vizsgálata során. E kutatások egyrészt a Cyklopsok Csarnokában tektonikailag eltorzított barlangszelvény rekonstruálását és ezen keresztül a feltáró kutatások előbbrevitelét célozták, másrészt a felszíni és a földalatti tektonika összekapcsolásának érdekében történtek. Ezen a téren jelentős előrehaladást biztosít a továbbiakban a barlang végének mult évi mágneses bemérése.

Ma már egyre világosabb, hogy nemcsak a Cyklopsok Csarnokai, hanem a Lagunás-szifon és a Dóm közötti közettérség is jelentősebb szakaszos elmozdulásoknak volt kitéve - már a barlang kialakulása után, - hiszen csakis tektonikai alapon magyarázható a szóbanforgó élesen lehatárolt szakasz emeletekre való széttagoltsága.

A mult év során állatgyűjtés is folyt a barlangban a Miskolci Zombolykutatók részéről Molnár Gyula vezetésével.

Befejezésül még néhány szót a Vass Imre-barlang kutatását elősegítő technikai feladatok megoldásáról.

Eredményes kísérletet folytattunk a Vass Imre-barlangban kötömbökre ráhelyezett üreges töltettel való robbantás használhatóságának megvizsgálása céljából. Bebizonyosodott, hogy ezzel a módszerrel kb. 25 dkg jóminőségű paxittal mintegy 1 méternél kisebb átmérőjű kötömbök átrepesztése lehetővé válik. E módszer tehát jól használható a feltáró barlangkutatókban, mivel alkalmazása esetén többnyire kiküszöbölhető a robbantólyukak furása, ami különösen szűk kutatótárókban biztosítja a gyorsabb előrehaladást.

Legutóbbi ankétunk óta eltelt időszakban a barlang szűkebb pontjainak további kiépítésén kívül jelentős munkát végeztünk a barlang telefonhálózatának tovább fejlesztésében is. Gádoros Miklós munkatársam irányításával 300 m hosszú légvezeték építettünk ki a barlangbejárat és a Kutatóállomás között. E műszaki létesítmény segítségével - tekintve, hogy a barlangban több telefonállomás is működik - a Kutatóállomás ma már a szó legszorosabb értelmében a Vass Imre-barlangi kutatások központjává változott.

A kiépített telefonvezeték nemcsak a mágneses mérés lefolytatását - még hozzá igen gördülékeny lefolytatását - tette lehetővé, hanem pl. a tervbevett további felszíni és földalatti tektonikai összefüggés vizsgálatok, valamint a barlangban elhelyezett műszerek távirányítását is lehetővé fogja tenni a jövőben.

Maucha László

B e s z á m o l ó

a Budapesti Vörös Meteor Barlangkutató Csoportjának munkájáról.

A Budapesti Vörös Meteor Barlangkutató Csoport ezuttal először áll a magyar barlangkutatók plénuma elé, hogy munkájáról beszámoljon. Ez nem azt jelenti, hogy az elmúlt években nem dolgoztak meteoros barlangkutatók, hanem csupán azt, hogy nem alkottunk önálló kutatócsoportot.

1957. évben az **El. Kinizsi** barlangkutatóival működünk együtt. A Kinizsi Liga 1957. júniusi, teresztenyei kutatótáborában három tagunk dolgozott; az Elm.Min. Kinizsi Barlangkutató Csoportjának 1957. augusztusi alsóhegyi expedícióján hat tagunk vett részt.

1957. októbertől szilveszterig tagjaink a **'Kinizsi'** kutatóival együtt, egymást váltva folyamatosan dolgoztak a teresztenyei forrás-barlang feltárási munkáin.

1957. december 28-án a Baradlában, a Domicába vezető szifonok leküzdése után, az országhatárt jelentő rácsnál határozták el kutatóink az önálló Meteor Barlangkutató Csoport megalakítását.

Első vállalkozásunk 1957. december 30-án a Telekes-völgy átkutatása volt. Találtunk négy, a szakirodalomban eddig le nem írt kisebb barlangot, illetve sziklaüreget. A téli kisebb vízhozam folytán megfigyelhettük a patak medrében közvetlenül a Keringő, illetve a Zuhogó előtt lévő elég nagy nyelőképeségű víznyelőt, mely a patak akkori vízhozamát teljes egészében elnyelte. Nagyobb vízhozam esetén már jelentős túlfolyás van a nyelő fölött és így olyankor a nyelőt nemigen lehet észrevenni. Tervbevettük a nyelőben eltűnő víz megfestését, hogy földalatti útját kinyomozhassuk.

Az önálló Meteor kutatócsoport megalakulása után is fenntartottuk baráti jó kapcsolatunkat a két Kinizsi kutatócsoporttal és sok közös vállalkozást hajtottunk végre. Így kutatóink közül többen rendszeresen résztvettek a Kinizsi Liga kutatóinak szemlőhegyi feltáró munkájában és az ott felfedezett új részek feltárásában. Az Elm. Min. Kinizsi kutatócsoport tavaly tavaszi vállalkozásában, a Mészégető-zomboly feltárásában is résztvett egy kutatónk. E csoportnak három tagja viszont a Meteor nyári háromhetes alsóhegyi expedíciójának volt értékes munkatársa.

1958. husvétkor felderítőjellegetű terepbejárást végeztünk az Alsóhegyen nyári expedíciónk előkészítésére.

Május-juniában több alkalommal a Gerecsében dolgoztunk, ahol a Hosszuvontatói-víznyelők bontását kezdtük meg. Ezt a munkahelyet az ősz folyamán is felkerestük. A munkát itt már csak robbantással lehet továbbfolytatni.

1958. július végén indult el háromhetes expedíciónk a Kör-Tornai Karsztvidékre. Főtáborunkat a Szilasi-fennsík az Ac ~~forrás~~ forrás mellé telepítettük. Innen indultak ki kutatóink a közeli és távolabbi munkahelyekre.

Expedíciónk során megvizsgáltuk a Vecsem-forrás árvizi kitörési helyeit és két helyen robbantással bontást kezdtünk. Az 1.sz. árvizi forrásszáj, mely munkálataink idején is működött, a bontás során biztatóan alakult; itt rengeteg törmelékeltávolítva néhány méterre behatoltunk a hegy belsejébe. Ezen a munkahelyen ez évben folytatjuk a munkát.

Felderítettük a szögligeti templomtéri Csurgó-kut forrásának, a Pap-kerti forrásnak árvizi kitörési helyeit: a Csörgőt és egy ősi eltömődött kitörési helyet. Ez utóbbit megbontottuk és néhány métert haladtunk benne előre. Az üregből agyagba ágyazott kötőrmelék, nagyszámú tojás alakúra esiszólt mészkökvavicst és néhány kvarckavicst termeltünk ki. Ehelyütt is folytatni kívánjuk ez évben a feltáró munkát.

Megvizsgáltuk és tovább bontottuk a tornanádaskai Kastélykerti-forrás árvizi kitörési helyének sziklaüregeit, hol már más kutatók is bontottak előttünk. A továbbhaladáshoz robbantás szükséges.

Feltártuk a szilvástetői Rejtek-zsombolyt több mint 60 m mélységben. Gazdag képződményeire, érdekes problémáira tekintettel ezt azóta ismét felkerestük.

Bejárásaink során a határ közelében három további, a szakirodalomban eddig ismeretlen zsombolyt fedeztünk fel, ezek feltárása már ezévre maradt. Csehszlovák területen, az Alsóhegyen tizenkét eddig sehol le nem irt zsombolyt találtunk és jártunk be. Egy részüket felmértük; a további feldolgozás ezévre maradt.

A Bódvaszilasi-cseppkőbarlangban, melyet az 1957. évi Kinizsi expedíció tárt fel, folytattuk a kutatást. Néhány méter új szakasz feltárása után az erősen összeszűkülő járat a továbbjutást egyenlőre megakadályozta. Alkalmas időpontban a nyelő megfestését tervezzük.

Feltártuk és felmértük a Szögliget határában lévő Csendes-völgyi Rókalyuk nevű sziklaüreget.

Feltártunk a Ménes-völgyben a csemetekert nyugati szélétől kb. 300 m-re nyugatra, a völgy északi oldalában, a völgytaptól kb. 20-30 m-re egy erősen eltömődött üreget. Továbbkutatása ezévi feladat.

Terepbejárásaink során egy sor újabb viznyelőt találtunk, helyüket bemértük. Hová tartozásuk tisztázatlan, megfestésük későbbi feladat.

Expedíciónk az Alsóhegyen kívül a Telekes-völgyben is létesített munkahelyet. Itt feltártuk és felmértük a Telekesvölgyi-zsombolyt. A 23 és fél m mély zsomboly, illetve aknabarlang érdekes cseppkőképződményekben gazdag termekbe, járatokba vezet. Leírását, térképét publikálni fogjuk.

Expedíciónk a feltárási és felmérési munkákon kívül sok más megfigyelést is végzett, így vízhozammérést, vizelemzést, biológiai gyűjtést, stb.

Közvetlenül nyári kutatótáborunk után csoportom két tagja részt vett a Hidrológiai Társaság Barlangkutató Bizottságának albániai karsztvizkutató expedíciójában, melyről dr. Kessler Hubert számolt be az imént.

Az őszi hónapokban csoportunk a már említett Hosszuvontatói-viznyelőket bontotta és felderítette ugyancsak a Gerecsében az Agostyán-hegyi viznyelőt és megkezdte bontását.

Résztvettek kutatóink továbbra is a Kinizsi Liga kutatócsoportjának szemlőhegyi feltáró munkáiban, így a legutóbb felfedezett Közgyűlésterem feltárásában is. Az Elm. Min. Kinizsi Barlangkutató Csoportnak egy, a gerecsei gázos barlangban végzett kutatásába kapcsolódtunk bele.

1958. karácsony és újév között csoportunk tovább kutatta az Alsóhegyen a szilvástetői Rejtek-zsombolyt. Sikerült egy alsó terem feltárásával 62 1/2 m mélységet elérnünk. Pontosán felmértük a zsombolyt, kőzet és képződménymintákat vettünk. Az anyag feldolgozása most folyik. Részletes publikációt tervezünk.

1959. első két hónapjában csoportunk tagjai a szemlőhegyi Kadics-barlang új részeinek felmérésén dolgoztak. Szeretnénk mielőbb közreadni a népszerű és páratlan szépségű barlang eddig feltárt egész rendszerének teljes térképét.

Arra törekszem, hogy csoportom tagjait ne csak a barlangok bejárásának és feltárásának romantikája érdekelje, hanem a barlangok alaposabb megismerésére törekedjenek. Ezért barlangtérképezési tanfolyamot is rendeztünk a csoport számára; néhányan a csiszolatok és vékonycsiszolatok készítését gyakorolják, mások a kőzetminták elemzését tanulják. Bizonyos, hogy Társulatunk tavaszi tanfolyama is jelentősen elősegíti majd fiatal kutatóink fejlődését.

Erősen készül az egész csoport ezévi nyári kutatótáborunkra. Reméljük, hogy tavalyi tapasztalataink felhasználásával, alaposabb fölkészültséggel, idei expedicionkról visszatérve még komolyabb és értékesebb eredményekkel tarsolyomban állhatok a legközelebbi ankéton Társulatunk tagságának plénuma elé.

Dr. Dénes György

A II. NEMZETKÖZI-BARLANGKUTATÓ KONGRESSZUS.

1958. október 5-től 12-ig rendezték meg Olaszországban a világ barlangkutatóinak II. Nemzetközi Kongresszusát. A kongresszus székhelye a délolaszországi Bari volt. A kongresszuson az IBUSZ kiküldetésében, a KPM és a TIT, a MTA, valamint az OTT támogatásával megjelenhettem s így Magyarország képviselőjét biztosítottuk. E helyen is hálás köszönetemet szeretném kifejezni mindazoknak, akik önzetlen segítségnyújtásukkal lehetővé tették, hogy a magyar barlangkutató tudománynak és Aggteleknek széleskörű külföldi ismeretségi és baráti táborot szerezhettünk. Így elsősorban köszönettel tartozom Földvári László miniszterhelyettes elvtársnak, valamint Jakab Sándor elvtársnak, hogy a KPM részéről elősegítették az utlevél engedélyezését. Az IBUSZ részéről Lánzos János és Elek Tivadar elvtársaknak, akik a kongresszuson való képviselőtünk jelentőségét azonnal átérzve, a kiküldetést megadták s így újabb bizonyosságot adtak annak, hogy az IBUSZ nemcsak üzleti szempontból gazdája a barlangkérdéseknek, de lelkes és áldozatvállaló támogatója akkor is, ha Aggtelek és a magyar barlangtudomány nemzetközi megismertetéséről van szó. A TIT részéről Réti Endre és Vasváry Artúr elvtársaknak mondok köszönetet az "Aggtelek" című film francianyelvű

kópiájának a kongresszuson való bemutatása céljából történt biztosításáért és rendelkezésre bocsátásáért, az Országos Természetvédelmi Tanács részéről pedig Kenyeres Lajos elvtársnak, a valutabiztosításhoz nyújtott szíves segítségéért. A KPM vasuti főosztálya olaszországi és jugoszláviai szabadjegy rendelkezésre bocsátásával tette utamat zökkenőmentessé s a felsoroltakon kívül is még sokan nyújtottak olyan baráti segítséget utam előkészítésében, amelyért csak köszönetet tudok mondani. Még kell állapítanunk azt, hogy az IBUSZ vállalatvezetőségének kezdeményezésére itt több különböző, tudományos, minisztériális és vállalati szervnek olyan példamutatóan nagy-szerű összefogása alakult ki, amely képes volt legyőzni a már-már legyőzhetetlennek látszó, menetközben felmerülő nehézségeket is.

A kongresszus előzményei.

Mintegy másfél évvel ezelőtt kaptuk az első hiradást, hogy a világ barlangkutatóinak II. Nemzetközi Kongresszusa 1958. októberében Olaszországban kerül megrendezésre. Magyarországon a kongresszusra többen kaptunk meghívót. Visszaigazoltuk a meghívó vételét és bejelentettük részvételi szándékunkat a kongresszuson.

A Magyar Földrajzi Társaság Karsztkutató Szakosztályának 1958. februári ülésén határozat született meg, amely szerint a kongresszuson ismertetni kell a hazai új barlangkutatói módszereket, eredményeket, valamint a hévízes barlanggenetika szerepének úttörő magyar felismerését és értékelését. Ennek értelmében a kongresszusra felkészültem.

Az IBUSZ akkori vezérigazgatója ígéretet tett, hogy az én kiküldetésemet vállalati keretből biztosítja. Ennek az ígéretnek alapján konkrétan is bejelentettem részvételemet a kongresszuson s a kongresszusi programba beszámolóm és az Aggtelek c. film beállítását kértem beütemezni. A kongresszus titkársága ezután 10.000 lira előzetes beküldését kérte, a benevezési és szervezési költségek fejében. Ezt az összeget egyik magyarországi fél sem tudta valutában átutaltatni s így bizonytalanná vált számunkra, hogy végül képviselheti-e országunkat valaki? A kongresszus előkészítő titkárságával közöltük, hogy nehézségek mutatkoznak részünkről a valutának külföldre való kiutaltatása körül s kértük válaszukat, hogy tekintsenek el ettől a kérdéstől. Válaszképen mindössze egy ártájékoztatót küldtek, amelyből világosan kiolvashattuk, hogy a kongresszus költségei /szállás, közös ebédek, kongresszusi kirándulások, kiadványok költségei/ olyan tetemes valutaösszeget tesznek ki, amelynek biztosításában esetleg nehézségek fognak mutatkozni. Amikor már csaknem nyilvánvalóvá vált, hogy végülis alighanem nem tudjuk képviseltetni hazánkat a kongresszuson, a kérdést őszintén feltártam az IBUSZ új vállalatvezetősége előtt, s erőskezü segítséget kaptam. A korábban már ismertetett összefogásával a különböző szerveknek, szinte az utolsó napokban végül elintéződött kiutazásom ügye s a kongresszuson Magyarország képviseletében megjelenhettem. Sajnos az utolsó napokban arra már nem volt időnk, hogy a Külügyminisztérium engedélyét egy Magyarországon összehívandó nemzetközi tudományos ankét bejelentéséhez és propagálásához is megszerezzük. A film kiviteléhez szükséges engedélyeket a TIT a Nemzeti Banktól október 2-án megkapta, s így 3-án reggel kiutazásom előtt már nem volt akadály.

A kongresszus munkája.

A barlangkutatók II. Nemzetközi Kongresszusa többretű feladatot tűzött ki irányelvként maga elé. Az üdvözlőbeszéd utáni megnyitó és programismertető ülés során leszögezték az alábbi legfontosabb célokat:

- 1./ A barlangokkal foglalkozó tudományos és egyéb szakemberek kölcsönös személyes ismeretségszerzése.
- 2./ A barlangok megismerésében elért kimagasló eredmények ismertetése.
- 3./ A barlangok idegenforgalmi és propaganda szervezetének tapasztalatcseréje, valamint a technikai és üzemeltetési problémák megvitatása.
- 4./ Dél-Olaszország legérdekesebb és legjelentősebb barlangjainak tanulmányozása.
- 5./ Nemzetközi barlangtani fényképkiállítás összehozása.
- 6./ Nemzetközi barlangtani filmbemutató és matiné.

A kongresszus a maga elé tűzött célokat megvalósította, bár sok szempontból hiányosságokat és szervezési hibákat kellett megállapítanunk. Hiba volt az előkészítés részéről az, hogy a kongresszuson való megjelenés előfeltételül tűzték ki a 10.000 lírás jelentkezési díj befizetését. Valószínűleg ennek köszönhető, hogy a Szovjetunió, noha korábban 16 személlyel bejelentette részvételét, végül is nem képviseltette magát s a népi demokráciák is csaknem kimaradtak. Mindössze Lengyelország, a Német Demokratikus Köztársaság és Magyarország képviselte a teljes Béketábort. A csehek 27 bejelentett képviselőjéből sem jelent meg egy sem. A kongresszuson néhányan a távolmaradást a megnevezettek részéről politikai tüntetésnek igyekeztek magyarázni. Később kifejtettük, hogy ha politikai tüntetésről lenne szó a távolmaradásban, akkor nem is jelentették volna be ezek az országok oly nagy számmal a képviselőtüket. A kongresszus programjának és célkitűzéseinek ismeretében különben sem lehetne szó ilyesmiről. A távolmaradást az előkészítés és megjelenés szokatlan devizaátutalási előfeltételeinek nehézségével magyaráztuk.

32 országból cca. 250 küldött volt jelen és vett részt a kongresszus munkájában. Legnagyobb számmal az olaszok /66 személy/ voltak képviselve. /Jugoszlávia 13 fővel, az USA 6 személlyel, köztük Holly Ferencsel, Franciaország 26. Nyugatnémetország 17 fővel jelent meg. A többi államokból nem tudom pontosan az arányszámokat./

A kongresszus hivatalos nyelvei a következők voltak: olasz, francia, német, angol és orosz. Az első ülés 5-én rettenetesen elnyult, mert a fenti nyelvekre egymásután fordították a megnyitó és üdvözlő beszédeket, valamint a kevésszámú felszólalást. /A későbbiek során, mivel valamennyi küldött ismert legalább egy nyugateurópai nyelvet, az oroszra való tolmácsolást elhagyták./

A megnyitó ülést ünnepi étkezés követte a kongresszus székházának két dísztermében. Fogadásszerűen, ki-ki azt csipegette állva a dusan felrakott asztalokról, amihez kedve és gusztusa volt.

Esti program a nemzetközi barlangtani fényképkiállítás közös megtekintése volt. Erre a kiállításra mi sajnos nem küldtünk képanyagot, pedig tudtunk volna szép anyagot összeállítani, elsősorban Aggtelekről. Igen hatásos képeikkel a kiállításon a pálmát a franciák vitték el.

Október 6-án került sor a beszámolók és előadások megtartására. Itt igen nagy szervezési hibák merültek fel. Öt szakosztályra s ezen belül 16 csoportra osztották önkéntességi alapon a résztvevőket és 16 helyiségben egyidejűleg folytak az előadások és viták. A legtöbben "pendliztek" a termek között és semmit sem hallgattak nyugodtan végig, mások pedig kénytelenek voltak lemondani az őket érdeklő beszámolók nagy részéről, mert egy helyen ülték végig a napot. Én se sokat profitáltam. A beszámolómat, amelyben a felszabadulás utáni magyar barlangkutatói eredményeket és módszereket ismertettem, mindössze tizenegynéhányan hallgatták. Tartottak volna inkább kevesebb előadást, de az egész kongresszusnak és több napig folytak volna az előadások a kirándulások rovására: hasznosabb munkát végzett volna a kongresszus. A következő napon azonban már megkezdődtek a csoportos kirándulások, s valamennyi előadást így a második napra zsúfolták össze. Beszámolómat átlagos érdeklődéssel hallgatták és a hozzászólások során feltett kérdésekből úgy éreztem, hogy részint a német nyelvű előadást nem értették, részben, akik értették, eredményeinket kételkedve fogadták, különösen Aggtelek nagy barlangvilágának adatismeretésekor.

A szakosztályok az alábbiak voltak:

- 1./ Geológiai és karsztmorfológiai.
- 2./ Kémiai, barlangmeteorológiai és geofizikai.
- 3./ Barlangbiológiai.
- 4./ Paleontológiai.
- 5./ Dokumentációs és technikai.

Ezen az estén került sor a barlangi filmmatinéra. Összesen kb. 17 filmet hoztak a kongresszusra, amelynek jelentős része normál méretű, hangosan beszélő színes film volt. Voltak fekete-fehér, keskeny filmek is közöttük. A legtöbb barlangfilmet az olaszok és a franciák, valamint a jugoszlávok adták. Vetítésre került még egy amerikai barlangfilm is, ez azonban érzésem szerint valami nagy játékfilmből kivágott jelenet lehetett, ami barlangban játszódott le. Az első filmek lepergetése után már számomra nyilvánvaló volt, hogy az Aggteleknek sikere lesz. A jugoszláv barlangfilm a vártnál gyengébb volt. Az olaszok filmjei jók voltak és nagy sikert is arattak. A franciák egyik filmje szintén általános tetszést keltett. Elég későn került sor a mi Aggtelekünkre. Olyan sikert aratott, hogy a bemutató után nem akart megszűnni a tapsvihár, követelték, hogy a magyar küldött álljon fel s mindenfelől meleg elismerő hangokat kaptam. Az ünneplés a filmnek és pedig elsősorban a mondandóvalójának szólt. A hangulat azonnal kialakult, hogy ez a legjobb barlangfilm. A küldöttek közül sokan fegyelmetlenül kiabálni kezdtek, hogy nem hajlandók ennél

gyengébb filmet látni, tehát csak akkor vetítsék a további filmeket, ha jobbak a magyarnál is. A kongresszus vezetősége kissé kényelmetlenül érezte magát, mert ők a világ legjobb barlangfilmje címet egy olasz filmnek szánták, aminek a bemutatása még hátra volt s félni kezdtek az erősen javunkra billent közhangulattól. Végül elsötétült a terem s pergetni kezdték az újabb olasz filmet. Nekem nagyon tetszett és én odaitéltem volna a pálmát. A résztvevők is igen megtapsolták, de utána, amikor a hozzászólásokra és kiértékelésre került a sor, az egyik francia küldött az Aggtelek elnöksége mellett tört lándzsát, mert annak a tartalmi mondanivalója, egy újszerű barlangkutatói módszer közérthető ismertetésével és dokumentálásával szerinte sokkal értékeesebb. A hozzászólást megtapsolták és általános szótöbbségi felkiáltással nekünk adták a legjobb filmnek kijáró elismerést.

A kongresszus elméleti munkája ezzel tulajdonképpen befejezést is nyert s a következő időszakban a közös kirándulások, a barlangok helyszíni tanulmányozása következett. A kongresszusi küldöttek a következő barlangokat tekintették meg:

- 1./ Castelláni cseppkőbarlang /Olaszország legnagyobb, idegenforgalomra berendezett barlangja, 16 személyes neonvilágítású luxuslifttel, stb./
- 2./ Zinsulusa-barlang /ez egy hullámerozió vájta barlang/
- 3./ Romanelli-barlang /szintén hullámeroziós barlang, gazdag paleolith lelőhely/
- 4./ Santa Cesarea-barlang /egy termálvizes barlang, melynek a forró vizét egy szanatóriumba vezetik be/
- 5./ Pertosa-barlang /egy 2270 m hosszú, aktiv vizes barlang/
- 6./ Végül az Amalfinál lévő Smaragd-barlang.

Mivel itt minden kirándulásnak külön több ezer lírás költségét kellett a résztvevőknek befizetni, én csak a Castelláni-barlangot és a Capri szigetén lévő Kékbarlangot /Grotta Azzura/ néztem meg s pénzem teljes kimerülése miatt otthagytam a kongresszust.

Igyekeztem azonban a lehetőségekhez képest minél jobban kihasználni a rendelkezésemre álló időt és szabadjegyet, úgyhogy még néhány napig ismerkedtem a különböző olasz városokkal.

Igy kirándulást tettem Sziciliába, ahol megnéztem Messinát, Catániát, Taorminát, Siracusát, majd visszautban felkerestem Nápolyt, Rómát, Pisát, Genovát, Torinót, Milánót és Velencét. Rómában a magyar Követségen Simó nagykövet et. fogadott és elbeszélgetett velem a kongresszusról. Felajánlotta, hogy töltsék el egy-két napot a római Magyar Akadémia vendégszobájának lakójaként, amit megköszönve el is fogadtam.

Gyönyörű tájakkal, ókori műemlékekkel, csodásan szép tengerpartok látnivalóinak képeivel gazdagodva, a kongresszuson aratott nem-

zetközi elismertetésünk miatti büszke jóérzéssel tértem haza október 13-án ismét Magyarországra. Nem volt kár kimenni, megérte az áldozatot kiküldöm számára, hazám számára, - ezt úgy érzem: joggal mondhatom.

Dr. Jakucs László

Hazai hírek

Rovatvezető:
Kárpáti Radó Denise

Megnyitották a Miskolc-Tapolcai Barlang- fürdőt.

A napilapok már hirt adtak arról, hogy ez év május 14-én Rónai Sándor, az Országgyűlés elnöke jelenlétében megnyitották a Miskolc-Tapolcai Barlangfürdőt.

A régebben kevesek által ismert, a tapolcai Várhegy déli tövében nyíló barlangban 28-30 C^o-os források fakadnak, ami azt az elgondolást érlelte, hogy a barlangban fürdőt kellene létesíteni. Amikor Dudich Endre dt. hazánkban első ízben ismertette a németországi Klute barlang levegőjének gyógyhatását, e barlang levegőjét is megvizsgált és a következő eredményt kapták:

Miskolc városban	1500 db.	lo	mikronnál	nagyobb	"mag"	1 liter	levegőben
Bükk-fennsík tetején	390 db.	"	"	"	"	"	"
Tavasbarlangban	311 db.	"	"	"	"	"	"

A barlang levegője tehát tisztább volt a helyi levegőnél. Megállapították továbbá, hogy a forrásoknál feltörő buborékok rádium-emanáció tartalmúak. A barlang kürtőinek elfalazása után a levegő emanációtartalma is feldusult. E többszörös gyógytényező együttes hatásának eredőjeként várható kedvező lehetőségek újból előtérbe hozták a földalatti gyógyfürdő gondolatát, amit Miskolc város Tanácsa is felkarolt és jelentős költséggel megépítette a barlangfürdőt.

A barlang talaját kiegyengették és göngykevisccsal leterítették, villanyvilágítást vezettek be és mesterséges táróval összekötötték a gyógyfürdő épületével. A barlangban mesterséges, alulról villanyval világított vizesést is létesítettek. A gyógyfürdő épületében fürdőorvos ellenőrzi a barlang gyógyhatását. Az eddigi adatok szerint is számos esetben kedvezően befolyásolta a barlangban való tartózkodás a beteg állapotát, de végleges véleményt csak hosszabb ideig tartó kezeléseket után lehet mondani.

Kétségtelen, hogy a barlangfürdő létesítése nemcsak jelentős gyógyászati, de különleges idegenforgalmi tényezőnk is lett. A barlang forgalma máris meghaladta a várakozást és számos külföldi érdeklődő is jelentkezett már.

A magunk részéről a magyar barlangkutatók egyik újabb sikerének könyveljük el, hogy a látszólag öncélú kutatás végül is komoly gyakorlati célt szolgált. Még nagyobb eredménynek fogjuk azonban tekinteni, ha a barlangfürdő elsősorban a gyógyulást keresők rendelkezésére fog állni és csak másodsorban lesz szórakozási és idegenforgalmi tényező. Ezzel kapcsolatban javasoljuk, hogy létesítsenek a barlangban olyan tartózkodási helyet is, ahol az asztmás betegek fürdés nélkül, tehát szárazon is elvégezhetik a többórás légzési kurát. A tél folyamán mesterséges tárók segítségével újabb barlangjáratok felkutatását kellene szorgalmazni, ami lehetővé teszi majd még nagyobb tömegek befogadását. A helyenként színes világítást szük-

ségtelennek tartjuk és a reflektorokhoz vezető kábelek gondosabb elrejtése is sokat emelne a barlang természetes szépségén.

A barlangfürdő létesítése néhány kezdeti és könnyen megszüntethető hiányosság ellenére hazánkat egy világviszonylatban is egyedülálló értékhez juttatta. Az itt végzendő kísérletek eredményeit a külföldi szakkörök is nagy érdeklődéssel várják.

Dr. Kessler Hubert.

Lengyel barlangkutatók látogatása hazánkban.

Augusztus hó végén - egy korábbi meghívás alapján - lengyel barlangkutatók érkeztek Budapestre. A csoport kilenc főből állt, vezetőjük Przemislaw Burchard. Saját terepjáró kocsijukkal és két motorkerékpárral jöttek. A rengeteg felszerelést pótkocsival hozták.

Barlangkutatóink felváltva vállalták a kalauzolásukat, társulatunk és csoportjaink egyaránt résztvettek vendéglátásban. Az első öt nap programját az Elelmezésügyi Minisztérium barlangkutatói szervezték. Még megérkezésük napján azonnal leutaztunk velük Balatonalmádiba: Itt sátoztáborban töltöttünk egy napot. Az idő délutánra már sajnos nemcsak a fürdésnek, hanem a Tihanyba való továbbutazásnak sem kedvezett. Visszatértünk Budapestre, ahol a következő nap városnézéssel, motorkerékpár és pótkocsijavitással, beszerzésekkel telt el.

Este családias baráti hangulatban a Pálvölgyi Turistaházban ismerkedtek meg a budapesti csoportok vezetői a lengyel kollégákkal. Dr. Kessler Hubert üdvözölte őket, s egyben a jövő évi közös kutatási programra tett javaslatot. A lengyel barlangkutatók örömmel vállalkoztak arra, hogy segítséget nyújtsanak a jövő nyáron a Kossuth-barlang szifonnal elzárt további szakaszainak feltárásában. A jó hangulatban lévő társaság az ismerkedést ezután a Szemlő-hegyi barlangban folytatta. Legtöbben ekkor voltak életükben először elegáns ruhában, nyakkendővel barlangban

Következő napon - apróbb elintéznivalók után - elindultunk Égerszögre. Böven számoltuk az időt, minden eshetőségre gondoltunk, csak arra nem, hogy Tomasz barátunk Hatvan után elhagy motorjáról csavart. A Háztartási Gépgyár alkalmi kocsija félóra múlva elvitt volna akár Miskolcig is, igen ám, de a másik motorral Andrzej vissza-

szaladt megkeresni az elveszett csavart Szóval az ebéd Gyöngyösön már a késő délutánba nyult. Ezután a másik motorból hullott ki két csavar Nem érdekes, megszoktuk, s egyébként is felsslegesek azok a csavarok, mert - mint kiderült - a lendkerék fedelét egész jól lehetett lábbal tartani, hogy le ne essen. Miskolcon tankolás, a pilótáknak kétszer dupla, mert már fél tizenegy

Éjfél után fél egy. Megérkeztünk. Magam sem hittem, hogy a Dásztöbörben vagyunk. Legkevésbé a Delelőkutnál hittem, mikor csak azt mondtam, hogy: egyes sebesség és irány a meredek, sziklás, vizmosta hegyoldal És a járművek szépen engedelmeskedtek. Baj nélkül elértük a gerincet, majd a szállót

Másnap dél. Ettünk, s indultunk a barlangba. Bukósisak ezuttal nem kell - mondtam. De kell ! Hófehér, reprezentatív - mondták lengyeleink - fotózunk ! Lenn megváltozott a véleményük s bukósisakok jelezték az utat a Kuszodáig. A barlang nagyon tetszett. Főleg a felső járatok és a kürtök. A főjárat csak a Kuszodában érdekes

Késő éjjel érkezünk Jósmafőre. Jakucs László várta a társaságot olyan élménydus programmal, melyre nem két nap, hanem legalább tíz nap kellett volna. Mert a Békebarlangból és a Baradlából nehéz kihozni a barlangosokat. Különösen, ha fotóznak. S különösen ha lengyelek Ilyen impozáns, nagyméretű barlangok teljesen ismeretlenek Lengyelországban

Az utolsó napokat az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem barlangkutatói szervezték. Lengyel vendégeink meglátogatták a Kossuth-barlangot és a Nagyoldalt. A Vass Imre-barlangra nem volt idő, tovább indultunk a Bükkbe. Meglátogatták a Kiskóháti-zsombolyt. Ezután következett az egész túra legnagyobb akciója: a Pénzpataki víznyelőbarlang Nagy falának leküzdése. Példás gyorsasággal gátépités, és - ami annakidején sajnos még nem volt - a könnyű, 1/10 kg/m súlyu hágcsók bevetése. Elérték a fal alját. Itt megszületett az elhatározás: jövőre egyesült erővel megyünk tovább !

Csekő Árpád

H i r e k - r ö v i d e n

Az osztrák barlangkutatók meghívására dr. Kessler Hubert Wienben, Salzburgban és Grazban több előadásban, színes képek és film kíséretében ismertette a hazai barlangkutatók állását és az 1958. évi albániai karszthidrológiai kutatóexpedíció eredményeit. Az oszt-

rak vezető barlangkutatókkal való tárgyalás során megtárgyalták egy magyar-osztrák cserelátogatás lehetőségét is.

.oOo.

Külföldi barlangkutatók Magyarországon. A lengyel barlangkutatók látogatásán kívül - melyről már részletesebben beszámoltunk - a Német Demokratikus Köztársaságból és Bulgáriából jártak az idén barlangkutatók hazánkban. Külföldi vendégeink elismeréssel nyilatkoztak a magyar barlangkutatók világviszonylatban is kimagasló kutatási sikereiről.

.oOo.

Magyar barlangkutató Kinában. Az Élelmezésügyi Minisztérium Kinizsi S.K. barlangkutató csoportjának vezetője, Balázs Dénes huzamosabb időt töltött a Délkinai Karsztvidéken. A tanulmányút során kínai önkéntes barlangkutatókkal a világ legnagyobb karsztiensikjájának többszáz barlangját kereste fel és igen gazdag dokumentációs anyaggal tért haza. Útját az Uralban megszakította, ahol a Kungür-jégbarlang mellett létesült szovjet Karsztkutató Állomás munkáját tanulmányozta.

Külföldi hírek -

LAPSZEMLE

Rovatvezető: Schönviszky László

KÜLFÖLDI BARLANGKUTATÁSI HIREK.

Ausztriában rendszeresen folyik a derévérek gyűrűzése. Az alsóausztriai Hermannshöhle-ben eddig kerekén 2800 állatot gyűrűztek meg. Az évi rendszeres ellenőrzések során a régebben gyűrűzöttek közül újból megtaláltak egy tizenkét éves, 4 tizenegy és 4 tízéves kis patkósorru dénevért. Tizenkét éves kis patkósorrut a Salzburg melletti Hallein cementbányájában is felfedeztek. Mint érdekességet megemlíthetjük, hogy a Hermannshöhle-ben gyűrűzött állatokból egyet Magyarországon, Kőszegen fogtak be. A távolság légvonalban a barlangtól mintegy 50 km.

.oOo.

Bulgária leghosszabb barlangja, a Tiemnata Dupka /Sötét lyuk/ 3200 m hosszú, a legmélyebb a Bezdene Pceline 127 m mély. 1957-ben lengyel barlangkutatók azonban a Ptica Dupka-ban /Madárlyuk/ 100 m mélységig jutottak, annélkül, hogy fenekét érték volna.

S.oOo.

Az Osztrák Barlangkutatók Szövetségének, mint ismeretes, számos földrajzilag tagolt egyesülete van. Az osztrák barlangkutatók az egyes egyesületek helyi osztályaiban működnek. - A linzi barlangkutatók a Dr. Fr. Schernhuber által a Toten Gebirge-ben, a Hochkögel EK-i falának alján felfedezett Pygmäenhöhle-ben egy zsombolytoldalékot 122 m hosszúságban kutattak át. - A felsőausztriai sneringi osztály tagjai a Moiln melletti Boding-árokban, a Kleiner Krestenberg barlangját tárták fel. A felmérés során a barlang 142 m magasságkülönbséget mellett 223 m hosszúnak bizonyult. - A salzburgi barlangkutatók Gustav Abel vezetésével ebben a társaságban külön helyet foglalnak el. "Házibarlangjuk" az Eisriesenwelt. Legutóbbi alkalommal, amikor egy ausztriai vendéget, a Sydney-i Keith REINWICK-et kalauzolták a barlangban, érdekes megfigyelést tettek. Az egyik vízszintes járatban a sziklafalakon látható karcolásokról azt feltételezték, hogy azok lehullott kövektől erednek, most megál-

lapították, hogy ezek a jég által hurcolt törmelék nyomásának a jelei. - A gaissai Mertlbachhöhle sirkamrája mennyezetén kalcit kivirágzásokat találtak. A tejfehér, áttetsző kis kristályfészkek csak mintegy öt milliméteresek. A nagyobbak már lehullanak. A szabad végeiken kirojtosodnak, a kőzet felőli oldalukon kupalakuak és csak mintegy 0.2 mm-es tövön ülnek. Feltérképezték és barlangtanilag megvizsgálták a Kühloch-ot. - Ez a 120 m hosszú barlang 1455 m magasságban a Vordere Trattberg-ben nyílik és üledékében érdekes kisállati csontmaradványokat találtak. 1958-ban a Salzburg melletti Leserwaldban 1090 m magasságban tárták fel a Korallenkluft-ot. A kis hasadékbarlang kőzete igen gazdag kőületekben és falai sok kimárolt korállmaradványok láthatók.

.000.

A Francia Alpokban a Herbouille melletti Scialet de Trisou végpontját 249 m mélységben érték el a francia kutatók.

.000.

Az olaszországi Gouffre de Caracas és a Grotte de Piaggia-Bella közötti összefüggést 1958. nyarán egy közös francia-olasz expedíció megtalálta. A két hatalmas zsombolyt egy földalatti vízfolyás köti össze. A zsomboly összes magasságkülönbsége 684 m.

.000.

Jelentős számokkal találkozunk egyes külföldi barlangok látogatottságánál. Ebben talán a csehszlovákiai Mecooha, a Punkva folyócska barlangja vezet 240.000 évi látogatójával. Utána a franciaországi Padirac-barlang következik 210.000-rel, majd a Bétharrami-barlang 200.000-rel. Ezután még a 18. században Bucholtz György által feltérképezett alacsony tátrai Deményfalvi-barlang következik, 196.000-rel. Majd a sorban a kis Monaco állam botanikus kertjében levő cseppkőbarlang követi őket kerekén 100.000 látogatójával. A Dobsinai jégbarlangot 78.000 ember látogatja évenként. De még a franciaországi Aven Armand-nak és a Lascaux-i-barlangnak is 70.000, valamint az Aven d'Orgnac-nak is 65.000 volt a múlt évi látogatója. Ha ezeket a számokat olvassuk, akkor látjuk igazán, hogy mennyi tennivalónk van még nekünk. A Baradlának 1954. évben még csak 46.000 látogatója volt, ami ugyan fokozatosan növekedik, de még mindig milyen messze vagyunk a szomszédos Csehszlovákia eredményeitől is.

.000.

A Svájci Barlangkutató Társulat barlangkataszterében 1957-ben 892 barlang szerepelt.

.000.

Braziliában a Minas Geraes vidékén levő Maquine-barlangban Jean Christinat: svájci szpeleológus a Rió de Janeiro-i barlangkutatókkal együtt egy 600 m hosszú járatot tárt fel a hozzákapcsolódó zsombollyal.

.oOo.

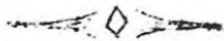
A libanoni barlangjegyzék, amit a Speléo-Club du Liban állított össze, 102 barlangot tartalmaz.

.oOo.

Eddig a Carlsbad Cavern, a 328 m összmélységével úgy szerepelt, mint az Egyesült Államok legmélyebb barlangja. Most Utah-ban, a Salt Lake City melletti Olimpus-ban a Neff' s Cave-t 361 m mélységig tárták fel.

A "Die Höhle" c. folyóirat felhasználásával összeállította

Schönviszky László

K A R S Z T - É S B A R L A N G K U T A T Á S I
D O K U M E N T Á C I Ó

Rovatvezető:

DR. BERTALAN KÁROLY

Önállóvá vált Társulatunknak az eddiginél sűrűbb megjelentetni szándékozott Tájékoztatójában a dokumentációs rovatot úgy szeretnénk átalakítani, hogy közelebb kerüljön a tagsághoz és a lehetőséghez képest kevésbé "száraz" legyen. Erre különösen az adna módot, ha mielőbb sikerülne megindítani a tervezett nyomtatott Közönyt és ez tehermentesítené Tájékoztatónkat olyan anyagok közlése alól, mely csak bizonyos specialisták szűk körét érdekli.

I. Bibliográfia.

Fenti célkitűzés különös jelentőséghez juthat bibliográfiai rovatunkban. Ezt úgy alakítjuk át, hogy igyekezzünk elválasztani egymástól

1. olvasóközönségünk és tagságunk tájékoztatását a legújabb barlangi eseményekről;
2. a szerzőnév nélkül, vagy csak szignóval megjelent cikkek szerzőjének megállapítását olvasóink segítségével;
3. a jegyzék kiegészítését és lehető teljessé tételét tagságunk és minden egyes olvasónk közreműködésével.

A népszerűsítő és hírlapirodalom közlését csak következő számban szándékozunk megkezdeni. Egyelőre, hogy a legégetőbb hiányon segítsünk és a szakirodalomban esetleg még tájékozatlan tagjainknak támpontot adjunk, az alábbiakban szinte izelítőül kiragadunk néhány jelentősebb művet az utolsó 15 év népszerűsítő és szakirodalmából. Nem soroljuk fel külön azokat a munkákat, amelyek az idézett bibliográfiák valamelyikében már szerepelnek, sem azokat, amelyeket Tájékoztatónk már közölt, mint pl. az 1955. év szakirodalmá.

SZEMELVÉNYEK AZ 1945-1959. KÖZÖTTI IDŐSZAK BARLANGTANI IRODALMÁBÓL.

Bibliográfiák:

- LEÉL-ÓSSY S.: Magyar Karsztbibliográfia. - Földrajzi Értesítő, II. évf., 2. füz. Bpest, 1953.p. 313-319.
- KEÖPE V.: Újabb adatok a magyar karsztbibliográfiához.- Földrajzi Értesítő, II. évf. 4. füz. Bpest, 1953.p. 546-551.

Nekrológok:

- KRETZOI M.: Kadić Ottokár /1876-1957/ - Földtani Közlöny, 88.köt. 1.füz. Bpest, 1958.p. 13-21.
- SCHRÉTER Z.: Gaál István emlékezete. - Földtani Közlöny, 88. köt. 1. füz. Bpest, 1958.p. 9-12.
- VÉRTES L.: Kadić Ottokár /1876-1957./- Archaeológiai Értesítő, 84. köt. 2.sz. Bpest, 1957.p. 218-220.

Önálló művek:

- JAKUCS L.: Aggtelek és vidéke. Utikalauz. - Sport Lap- és Könyvkiadó. Bpest, 1957. pp. 317.
- JAKUCS L.: Felfedező utakon a föld alatt. - Gondolat Kiadó, Bpest, 1959. pp. 254.
- KESSLER H.: Das aggteleker Höhlengebiet /Nordungarn/.- Herausgegeben durch das Fremdenverkehrsamt des Komitates Borsod-Abaúj-Zemplén. Miskolc, 1957. pp. 72.
- KESSLER H.: Az örök éjszaka világában. - Kossuth Könyvkiadó, Bpest, 1958. pp. 177.

KUCHTA GY.: Ismerjük meg a barlangokat. - A TTIT Borsodmegyei Szervezetének kiadása. Miskolc, 1958. pp. 28.

VÉRTES L.: Medveemberek krónikája. - Gondolat kiadó. Bpest, 1957. pp. 210.

Tanulmányok - cikkek:

HOLLY F. - MAUCHA L.: A Vass Imre-barlang. - Földtani Közlöny, 86. köt. 4. füz. Bpest, 1956. p. 482-492.

JAKUCS L.: Adatok az Aggteleki hegység és barlangjainak morfogenetikájához. - Földrajzi Közlemények, 4. /30/ köt. 1.sz. Bpest, 1956. p. 25-35.

JAKUCS L.: A barlangi árvizekről. - Földrajzi Közlemények, 4. /80/ köt. 4.sz. Bpest, 1956. p. 381-402.

JAKUCS P.: Karrosodás és növényzet. - Földrajzi Közlemények, 4. /80/ köt. 3.sz. Bpest, 1956. p. 241-249.

KESSLER H.: A tapolcai Tavasbarlang. - Természettudományi Közlöny, 1. /88/ évf. 9.sz. Bpest, 1957. p. 422-424.

KESSLER H.: Karsztvidékek lefolyására és beszivárgására vonatkozó újabb vizsgálatok. - Beszámoló a VITUKI 1956. évi munkájáról. - Műszaki könyvkiadó, Bpest, 1957. p. 139-145.

LÁNG S.: A Pilis morfológiája. - Földrajzi Értesítő, II. évf. 3.sz. Bpest, 1953. p. 336-369.

LÁNG S.: Hidrológiai és morfológiai tanulmányok a Bükkben. - Hidrológiai Közlöny, 34. évf. 1-2. sz. Bpest 1954. p. 70-81.

LÁNG S.: A Központi Gerecse geomorfológiája. - Földrajzi Értesítő, 5.évf. 3. füz. Bpest, 1956. p. 265-281.

LEÉL-ÓSSY S.: Karsztmorfológiai problémák Magyarországon. Kandidátusi értekezés tézisei. - Bpest, 1956. pp. 40.

LEÉL-ÓSSY S.: A Budai-hegység barlangjai. - Földrajzi Értesítő, 6. évf. 2. füz. Bpest, 1957. p. 155-169.

LEÉL-ÓSSY S.: A Kevély-hegycsoport karsztmorfológiája és barlangjai. - Földrajzi Értesítő, 7.évf. 1. füz. Bpest, 1958. p. 17-30.

LEÉL-ÓSSY S.: A Bükk víznyelőinek és víznyelőbarlangjainak tanulmányozása. - Földrajzi Értesítő, 8.évf. 2. füz. Bpest, 1959. p. 179-189.

MARKÓ L.: - JAKUCS L.: A barlangi légáramlás keletkezése. - Hidrológiai Közlöny, 36. évf. 4. sz. Bpest, 1956. p. 314-315.

RADÓ D.: A Ferenchegy-barlang. Előzetes jelentés. - Földrajzi Értesítő, 3. évf. 1. füz. Bpest, 1954. p. 81-85.

RADÓ D.: Karsztmorfológiai vizsgálatok a solymári Ördöglyuk-barlangban és környékén - Földrajzi Értesítő, 3. évf. 3. füz. Bpest 1954. p. 604-609.

TOPÁL GY.: Denevérgyűrűzés Magyarországon. I-II. - Állattani Közlemények, 44. köt. 1-2. és 3-4. füz. Bpest 1954. p. 43-47. és 231-237.

VÉRTES L.: Az első hazai anyagban végzett radiókarbonvizsgálat. - Archaeológiai Értesítő, 84. köt. 2. füz. Bpest, 1957. p. 222.

II. Kataszterezés.

Ennek az alrovatunknak a fő célkitűzése változatlanul az, hogy módszertani kérdések felvetésével és tárgyi adatok közlésével /" Adatok a magyarországi barlangok ismeretéhez" / hozzájáruljon a magyar barlangkataszter mielőbbi elkészüléséhez. Ezt azonban számos részletkérdés megoldatlansága akadályozza. Vannak ugyanis olyan barlangok, melyek:

- 1./ tudomásunk szerint megsemmisültek,
- 2./ nem is léteztek, bár az irodalomban szerepelnek,
- 3./ megvannak, de a rájuk vonatkozó irodalmi adatok hiányosak,
- 4./ létezésükről csak szóbeli közlés alapján van tudomásunk,
- 5./ nem különálló barlangok, hanem egy másik barlang szinonimái.

Ezekhez hasonló függő kérdések majdnem valamennyi hegyvidékünkön akadályozzák a kataszter lezárását. Megoldásuknál nagy segítségünkre lenne az ország minden részét járó tagságunk támogatása, ha időnként munkaprogramjába iktatna egy-egy utba eső érdekes nyomozási feladatot. Ennek lehetővé tételére érdekében előbb-utóbb részletesen fel kell tárjunk a fentebbiekben felsorolt problémákat.

Mint egyik ilyen nyitott kérdésre, röviden utalunk néhány, csak az irodalomból vagy szóbeli közlésből^x barlangra a legutóbbi számban megjelent nem karsztos eredetű barlangok jegyzékéből:

Balatonfelvidék: Ágó fennsík bazaltürege /Diszel/, Cserhegyi barlang /Tihany/, Kecskehegyi sziklaüreg /Kapolcs/, Szentgyörgyhegyi bazaltüreg = Sárkánylik /Kisapáti/, Őrsihegyi sziklaüreg /Badacsonytomaj/; Börzsöny: Kámori rökalyúk /Borsosberény/, Medvebarlang /Garamkövesd ??/; Pilis: Hidaglyúk^{*} /Pilisszentkereszt/, Zsiványbarlang /Pilisszentkereszt/. Minőezeknek legfontosabb irodalma előző számunkban már megjelent, ami a nyomozás alapjául szolgálhat.

Hasonló jellegű problémák természetesen még nagyobb számban vannak a karsztbarlangok között, felsorolásuknak azonban csak akkor van értelme, ha sikerül a megoldásukra tagjainkat aktivizálni.

A következőkben néhány bakonyi barlang adatait közöljük községenként:

NÉHÁNY ADAT A BAKONYI BARLANGOK ISMERETÉHEZ

Herend.

Szöllőmáli-sziklahasadékok. Herendtől É-ra 0.8 km-re, a Szöllő-

^xismert

mál /Szolimán/ hegy DNy-i lábánál, a 383.6 m-es csucstól DNy-ra kb. 350 m-re levő foglalt karsztforrások K-i szomszédságában egy elhagyott kőfejtő felső mediterránkori meszes konglomerátumot tár fel, melyet ÉENy-DDK és KÉK-NyDNy irányu lithoklázisok mentén kialakult karsztos hasadékok szabdalnak. A konglomerátumnak nem csak a kötőanyaga meszes, hanem kavicsanyaga is tulnyomórészen karbonátos kőzet, mely az egykor vízvezető repedések mentén korróziós nyomokat mutat. A hasadékok falán lefolyt dolomitpor-iszap megszáradván cseppkőbeképzésre emlékeztető formákat hoz létre. Egyes helyeken borsókő kezdeménye mutatkozik. A bejárás alkalmával négy különálló, néhány méteres nagyságrendű hasadék volt észlelhető, a kötőanyag lezasága miatt azonban ezek feltételezhetően hamarosan megfognak semmisülni. /1957. szept. 9-én Láng Gábor társaságában végzett bejárás alapján./

Nemesvámos.

Déllői-sziklaüreg. Nemesvámostól ÉNy-ra 0.7 km-re, a Tekeresvölgy felső szakaszán átvezető országuti hid közepétől 138° irányban 60 m-re, a "Déllő"-nek nevezett íves dolomitdomb ÉNy-i orrának ÉK-i oldalán, egy elhagyott kőfejtő aljában, kb. 2 m magasságban a domb aljában folyó vámosi "Séd" szintje felett, 330° irányban 15° alatt dőlő földolomit vastag padjai közé települő, vékonyabban rétegzett réteglanok mentén kimállott sziklaüreg. Nyílásának szélessége 2.2 m, magassága 0.6 m. Az üreg lemérhető legnagyobb hossza 2.5 m, de az alján felhalmozódott laza törmelék miatt nem járható végig. Jelentéktelen. /1957. aug. 16-i bejárás./

Tekeresvölgyi-rókalyuk. Nemesvámos határában, a község főtemplomától ÉENy-ra 3.5 m-re, a Tekeresvölgyben a lejtés irányában haladva az első /betonkávás/ kuttól 15° irányban kb. 200 m-re, a Ny-nak néző meredek völgyoldalban 13 m magasságban a völgy talpa felett, alulról is jól látható jókora nyílással. Enyhén kifelé lejtő típusú rétegrésbarlang kissé gyűrt rétegzésű földolomitban. Kimállása egy vékonyabban rétegzett pad mentén történt. Fülkeszerű bejáratának szélessége 9 m, magassága 2-3 m; az üreg járható hossza 10 m. Alját jórészt szálszikla borítja, ásatásra előterének is csak kis része alkalmas. /Legutóbbi bejárás: 1957. aug. 16./

A Tekeresvölgyi-rókalyuk szádájának É-i részétől É-ra 2 m-re egy kisebb kőfülke csatlakozik az előzőhöz, melyet alig lehet elválasztani tőle, mivel szinte közös ereszük van. Mégis megérdemli, hogy külön foglalkozzunk vele, mivel kitöltése ásatásokra kihasználható. Az üreg hossza 3.5 m, szélessége 4 m, magassága 1 m körül. /1956. aug. 16-i bejárás./

Tekeresvölgyi-sziklahasadék. Nemesvámos határában, az előzőtől É-ra kb. 700 m-re, a Tekeresvölgy erdős szakaszán a vizmosás medre felé kiugró négy meredek sziklabástya közül Ny-ról a harmadikban, alulról is látható helyen. Aljának völgytalp feletti magassága 6 m. Hossza becslés szerint 7 m, szélessége 40-50 cm, magassága változó, A hasadék egy helyen kürtővel nyílik a tetőre. Jelentéktelen.

A környező sziklákban több ÉÉK-DDNy-i irányu és néhány közel K-Ny-i irányu, felül zárt, de járhatatlanul szűk, vagy járható szélességű, de felül nyílt sziklarepedés is van. /1957. aug. 16-i bej./

Tekéresvölgyi-sziklaodu. Az előzőtől K-re kb. 50 m-re, a völgy lejtése irányában haladva a negyedik /utolsó; legkeletibb/ sziklabástya Ny-i oldalában van eléggé elrejtett helyen, melyet csak egy keskeny sziklapárkányon lehet megközelíteni. 220° irányban 15° alatt dőlő földolomitba mélyed. Az Adriai tenger szintje feletti magassága kb. 270 m, a vízmosás pereme feletti relatív magassága pedig 10 m. A sziklaodu igen szerény méretű. Bejáratának szélessége 2 m, magassága 1 m. Az oduszerűen kiöblösödő rész csak 2 m hosszú és a kitöltés kiásása óta 1.5 m magas. Belső részéből egy szűk vizvájta csőszerű üreg vezet tovább EK-i irányban 4 m mérhető - de nem járható távolságig.

A sziklaodu kitöltése 1939-ben még érintetlen volt, a bejárás évében, vagy azt közvetlenül megelőzőleg valaki ásatásszerűen megbolygatta. Az így feltárt kitöltés mélyebb részéből gazdag jégkorvégi gerinces mikrofaunát gyűjtöttem. / Legutóbbi bejárás: 1957. aug 30. /

Németbánya.

Pincelyuk. A községtől KÉK-re kb. 1.7 km-re, a Szalasztetőn lévő 448.4 m-es háromszögelési ponttól 306° irányban 320 m távolságban, 6 m magas sziklafal aljában. Bezáró kőzete kb. 340° irányban 5° alatt dőlő földolomit. Belső ürege egy 6 m széles kőfülkeszerű előcsarnokból 0.6 m magas tereplépcsővel induló 3 m hosszú, 1.5 m magas, feltűnően szabályos alagut-szelvényű folyosó hirtelen elvégződéssel. Talaja jórészt szálszikla, legfeljebb előterén van némi ásatási lehetőség. /1957. aug. 29-i bejárás./

Tapolcafő.

Töpéri kőfejtő barlangja. Tapolcafőtől K-re 1.2 km-re található az inoceramusos meszkőbe mélyülő, ma már elhagyott Töpéri-kőfejtő /Kiskőhányás/. EK-i, legnagyobb bányaudvarának E-i részén, a sziklafal tövében egy kb. 20 m hosszúságú, nagyjából vízszintes, elég jól járható kis barlang húzódik pontosan Ny-nak. Bejárata 1 x 1 m-es beljebb kissé kitágul a folyosó. Oldalfalait és mennyezetét sima, vizmosa felület alkotja néhány csökevényes gömbfülkével. Alját durva, laza kötőrmelék borítja.

A barlang kőfejtés közben nyílt meg, állítólag 1943-ban. Ekkor még előtte is volt egy aknaszerű üreg, melybe a kőfejtőmunkások 8 m mélyre le is ereszkedtek, de folytatását nem találták és kötőrmelékkel betemették. Utóbbinak ma már a helye sem látható. Egykori hévizfeltörés lehetett.

A ma is járható barlangot dr. Noszky Jenő említi először 1950. évben végzett bauxitkutatójárásairól szóló kéziratban.

A kőfejtőben, a barlang bejáratától D-re egy egykor homokkal színültig kitöltött lombik-alaku üreg keresztmetszete látható, szép korróziósan kipreparált rétegefejekkel. Kitöltését építkezési célokra elhordták. A felszín irányában és lefelé csőszerű folytatása sejthető. Szintén egykori hévízfeltörés lehetett. /1957. szept. 5-én Láng Gábor társaságában végzett bejárás alapján./

Óregkőhányás betemetett barlangja. Az előző kőfejtőtől ÉNy-ra 0.5 km-re melyülő, jelenleg is művelés alatt álló községi kőfejtő /Óregkőhányás/ DNy-i falának D-i részén egy kb. 2 m átmérőjű, kúrtószerű karsztüreg keresztmetszete látható színig kitöltve kavicsrétegeket is tartalmazó homokkal. Ettől a helytől ÉNy-ra, a kőfejtő udvarának közepe táján 1957. augusztusában egy 2 m mély üregre akadtak, melyből a kötörmelék még tovább gurult és "csobbant". Molnár Gábor brigádvezető kőfejtőmunkás le is ereszkedett bele, aztán betemették. Kibontása nem volna nehéz. /1957. szept. 5-én Láng Gáborral./

Bertalan Károly.

K ö n y v i s m e r t e t é s .

A közelmúltban jelentette meg a Baranya Megyei Idegenforgalmi Hivatal Abaligeti barlang című kiadványát. A 80 oldalas, szép kiállítású ismertető nagyobb része r. Gebhardt Antal kandidátus munkája. Röviden foglalkozik a környék földtörténeti múltjával, majd általános karszt- és barlangtani ismeretekkel. A barlangot tárgyaló részben a felfedezés és kutatás történetét, majd a barlang leírása /Barlangvezető/ után a barlangban végzett klimatológiai, hidrológiai, biológiai, régészeti és őslénytani vizsgálatok eredményeit ismerteti. Külön fejezetet szentel a barlang kiépítésével és további kutatásával járó problémáknak.

A vaskos füzet végén dr. Oppe Sándor a barlang környékén tehető turákat ismerteti.

A munkát 31 fényképfelvétel, s a végén 1:600 léptékű alaprajz, 1:900 léptékű hossz-szelvény és számos kereszt-szelvény teszi teljessé.

Hazslinszky Tamás

BARLANGKUTATÓ

C S O P O R T J A I N K

É L E T É B Ő L

Rovatvezető: dr. Gráf Andrásné

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulatban működő barlang-
kutató csoportok fontosabb adatai.

Budapesten.

Budapesti Vámőr Egyesület Barlangkutató Csoportja

Vezető: Szilvássy Gyula.

Budapest, V., Alkotmány u 6. Tel: 119-050/231.

Budapesti Vörös Meteor SE Barlangkutató Csoportja

Vezető: dr. Dénes György

Budapest, XIII., Visegrádi u 36. Tel: 203-914

Élelmezésügyi Minisztérium KINIZSI SK Barlangkutató Csoportja

Vezető: Balázs Dénes

Budapest, V., Akadémia u 1-3. Tel: 121-979

Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem Ásvány és Földtani Tan-
székének Barlangkutató Csoportja

Vezető: Maucha László.

Budapest, I. Ostrom u. 29. II. l. Tel: 152-656

Kinizsi Liga Barlangkutató Csoportja

Vezető: Palánkai János

Budapest, VIII., Szentkirály u 3. Tel: 130-900

Láng Gépgyár Vasas SE Barlangkutató Csoportja

Vezető: Zalavári István

Budapest, XVI., Bajcsi Zsilinszki u 59/b. Tel: 200-900

Óbudai Goldberger Gyár Barlangkutató Csoportja

Vezető: Hortolányi Gyula

Budapest, XIII., Katona J. u. 27.

Ruhaipari Vállalat Barlangkutató Csoportja

Vezető: Hégráth Gyula

Budapest, VI., Bokányi Dezső u 9. Tel 334-760

Várostervezési Barlangkutató Csoportja

Vezető: Csók Rémó,

Budapest, XIII. Sziget u 27. Tel: 359-969/215.

Vidéken.

Dorogi Bányász Barlangkutató Csoportja
Vezető: Benedek Endre
Esztergom, Zrinyi u 1.

Egercsehi Bányász Barlangkutató Csoportja
Vezető: Ivádi Kálmán,
Egercsehi Bányaüzem

Egri Barlangkutató Csoport.
Vezető: Dancza János, Eger,
Rendőrség, Panasziroda,

Nagymiskolci Zsombolykutató Csoport
Vezető: Borbély Sándor
Miskolc, Széchenyi u 106. /METESZ/

Ormosbányai Barlangkutató Csoportja
Vezető: Seper László,
Ormosbánya.

Rudabányai Barlangkutató Csoport
Vezető: Nagy Kálmán
Rudabánya, Vasércbánya.

Összeállította: Dr. Gráf Andrásné

Kérjük mindazokat a budapesti és vidéki barlangkutató csoportokat, amelyek valamilyen oknál fogva kimaradtak a fenti felsorolásból, jelentkezzenek a Társulat ideiglenes ügyvezető elnökénél, Barátosi Józsefnél, Cím: Budapest, I. Logodi u 28. Tel: 361-987. A már nyilvántartott csoportok is jelentsék a neveikben vagy címeikben esetleg bekövetkező változásokat.

A "Karszt és Barlangkutató Tájékoztató"
szerkesztő bizottságának felhívása.

Társulatunk a "Tájékoztató" hasábjain keresztül szeretne szoros kapcsolatot tartani tagságunkkal. Ezt a célt mindenekelőtt a "Barlangkutató csoportok életéből" c. **rovatunk** szolgálja, ahol örömmel adunk helyet az egyes kutató csoportok munkájával, eredményeivel, problémáival, javaslataival vagy belső életével foglalkozó hosszabb-rövidebb tudósításoknak.

Várjuk barlangkutató tagtársaink irásait a következő címre:
Balázs Dénes, Budapest, 53. Pósfői út 6.

TÁRSULATI ÉLET

Rovatvezető: Barátosi József

Az első lépések.

Egyesületi életünk az előkészítő bizottság fáradságos munkájával indult meg. A tényleges kezdetet az 1958. december 12-én megtartott közgyűlésünk napjától számíthatjuk. A közgyűlésen megjelentek Társulatunk alapító tagjainak tekintendők. Alapszabályt szavaztak meg, vezetőséget, számvizsgáló bizottságot, választmányi tagokat, tanácsadó testületet és szakbizottsági elnököket választottak és ezzel megindult a Társulat belső munkája. Társulatunk életéről legelőször a kétoldalas, f.évi február hónapban megjelent "MKBT TÁJÉKOZTATÓJA" adott hírt. Ebben hívtuk meg tagjainkat első ankétunkra, március 7-ére. Az ankét anyagát Tájékoztatónk más oldalain részletesen közöljük. 1959. III. 7-én előadások, beszámolók hangzottak el, 8-án pedig az ankéton résztvevők budapest-környéki barlangokat kerestek fel.

1959. III. 31-én hagyta jóvá a NIM Szénbányászati Főosztálya 1/1959. szám alatt alapszabályunkat. Már a jóváhagyás előtt is rendszeresen tartottunk titkári napokat a NIM épületében és klubnapokat MTE SZ helyiségeiben.

Belső életünk mellett az egyes csoportok lelkesen, vagy - ha lehet - megalakulásunk után még lelkesebben folytatták kutatási munkájukat. Ha csak rövid seregszemlét tartunk is, megállapíthatjuk, hogy a csoportok munkája említésre méltó, mert például:

a Budapesti Vámor Egyesület barlangkutatói tavasszal a Ferenc-hegyi-bg. felmérésén, nyári szabadságuk alatt a Bükkben dolgoztak;

a Budapesti Vörös Meteor S.K. barlangkutatói télen egyhetes zombolyfeltárást végeztek az Észak-Borsodi Karszton, ezt tavasszal két ízben megismételték. Ugyanitt folytatták nyáron közel négy hétig kutatómunkájukat. Munkájuk során csehszlovák területen is dolgoztak;

a Kinizsi Liga barlangkutatói télen és tavasszal a Szemlő-hegyi- és Mátyáshegyi-barlangban végeztek feltáró munkát, nyáron a Vörös Meteorral közösen voltak kutatótáborban;

az Élelmezésügyi Minisztérium Kinizsi S.K. barlangkutatói az általunk régebben felfedezett égérszögi Szabadság-cseppkőbarlang részletes feltárképezését végezték, és a Pitics-hegy alatt húzódó barlangrendszer feltárásán dolgoztak;

az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem barlangkutatói folyamatosan végezték feltáró munkájukat és tudományos megfigyeléseiket az általuk felfedezett jósvafői Vass Imre-barlangban;

a Várostervezési Barlangkutató Csoportja minden szombat-vasárnap rendszeresen dolgozott a budai hegyek hővizes üregeinek feltárásán, nyáron egy hetes tanulmányút jellegű mozgótábort bonyolítottak le az Észak-Borsod-i Karsztvidéken;

a Dorogi Bányász barlangkutatók a Strázsahegyi-barlang eltömődött járatait igyekeztek szabaddá tenni. Kutató bejárásokat vezettek a dorogi bányák karszt-kavernáiba. Barlangi ásványgyűjteményükkel a dorogi bányászmapon általános elismerést arattak;

a Nagymiskolci Zombolykutató Csoport rendszeres munkával egy sor zombolyt tárt fel a Bükk-hegységben. Ezenkívül foglalkoztak forrásvizek kémiai elemzésével is.

Folytathatnám a munkák részletezését a nem régen alakult Láng Gépgyári, Óbudai Goldberger-gyári, az egri, az egercsehi, az ormosbányai és rudabányai csoportok munkáival. Beszélhetnénk az állami támogatással végzett munkákról /Bakony, Aggtelek, stb./. Tudunk a pécsiek szorgos kutatásairól, az építőipariak munkájáról, stb, stb.

Társulatunk ezévi munkájának egyik komoly eredménye a tavasszal megtartott tanfolyam, amelyet 35 fiatal kutató végzett el.

Megkezdjük külföldi kapcsolataink kiépítését. Levelezés útján Lengyelországgal és Ausztriával kerestünk kapcsolatot, majd a nyár folyamán két ízben látogattak meg minket lengyel kutatók. Magyar kutatóink egy csoportja Csehszlovákiában járt, felkereste csehszlovák kutatók munkahelyeit, és velük baráti, személyes ismeretséget teremtett.

A Társulat vezetősége tagjai révén igyekezett felkeresni a budapesti és vidéki csoportokat otthonukban, hogy a csoport és a társulat munkájáról közvetlenül beszélhessenek. Ezek a beszélgetések - úgy érezzük - nagyban elősegítették közös munkánkat. A közös munkát, és a Társulatba tömörült tagság összefogott munkáját szeretnénk segíteni a most megjelent Karszt és Barlangkutatói Tájékoztatóval. Ma már arról is beszélhetünk, hogy Tájékoztatónk mellett készül a Társulat még ezévben megjelenő "évkönyve" is. Reméljük, annak komoly tartalma sokban fogja kutató munkatársainkat segíteni, és alkalmas lesz arra is, hogy az MKBT munkáját külföldön is bemutassa.

Barátsai József

A MKBT Oktatásügyi és Propaganda Bizottság munkájának megindításáról és eddigi eredményeiről.

A Bizottság feladata Társulatunk tevékenységét minél szélesebb körben ismertetni, a hívásunkra egybegyűltekké a barlangkutatást megkedveltetni és a tagjaink sorába lépőkkel tanfolyamok keretében a barlangkutatás, barlangjáráshoz legszükségesebb tudnivalókat közölni, azok megtanulására gyakorlati lehetőségeket biztosítani.

Feladatunk megvalósítását úgy láttuk elérhetőnek, hogy a Bizottság tagjait nemcsak a Társulat tagjaiból kívántuk megszervezni, hanem körlevéllel fordultunk a Művelődésügyi Minisztériumhoz, a Fővárosi Tanácshoz, a KISZ Központi Vezetőségéhez, stb., - hogy a bizottság ülésein állandó megbizottal képviseltessék magukat, tanácskozásainkon vegyenek részt. Reméljük, hogy ezen az úton közvetlen kapcsolatot szerzünk mindazokhoz a szervekhez, akik munkánkban érdekelve vannak és segíthetnek.

A Bizottság munkájának megalapozásán kívül az oktatási szakbizottság megtartotta 1959. április 14-e és május 31-e között a Társulat első tanfolyamát. Ez egy alapozó tanfolyam volt azok részére, akik most kapcsolódtak be a barlangkutatás-barlangjárás szép munkájába, de alapozó tanfolyam volt azok részére is, akik járnak ugyan hosszabb ideje Magyarországon barlangjait, de munkájuk inkább turistáskodás, természetjárás, gyönyörködés és élvezet, és még nem ismerik azt, amit látnak, vagy látniuk lehetne. Ez a tanfolyam a munkaközben összefüggéstelenül hallott szavak értelmét foglalta rendszerbe azok előtt, akik a szavakat mélyebb értelmük, jelentőségük ismerete nélkül használták csak.

A tanfolyam egyes előadásainak témáit Dudich, Venkovits, Kessler, valamint Jakucs barlangkutató tagtársainkkal is megbeszéltük és az alábbi sorozatban tartottuk meg: 1./ Közetképződés és kőregmozgás. 2./ Karsztosodás, karsztnevezéktan. 3./ Karsztjelenségek. 4./ Barlangok képződése. 5./ Barlangok mérése. Az előadásokat két gyakorlati barlangjárás egészítette ki. A tanfolyam befejezője, illetve már a továbbképzés kezdetét jelenti majd a "Kutatási módszerek"-ről tartandó előadás. /Előadók voltak: Barátosi József, Venkovits István, Kárpáti. Radó Denise, Dénes György és Maucha László./

Hasonló tanfolyamokat szeretnénk még ebben az évben Budapesten, Miskolcon, Egerben, Veszprémben, Pécsen, Dorogon és még sok olyan helységben indítani, ahol 15-20 érdeklődő kéri ilyen tanfolyamok indítását és helyben előadások megtartására alkalmas előadók vannak. TÁJÉKOZTATÓNK hasábjain következő számainban folyamatosan közöljük az előadott anyag kérdéseit is, így egységesebb lesz országsszerte ismeretünk.

További terveinket két irányban folytatjuk, illetve valósítjuk majd meg. Egyik: ismeretterjesztő előadásorozat Budapesten és vidéken. Ilyen előadások lesznek pl. a Barlangkutatás története; Viz szerepe a barlangokban és bányákban; Felfedező utakon a föld alatt; Viz alatti munka a barlangokban; Ősemberek nyomában stb.

Másik: a továbbképző tanfolyamok, amelynek során az érdeklődők közelebről megismerhetik az ásványokat, kőzeteket, ősmaradványokat és a vizelezés elemi fogásait, meteorológiát, hévforrások természetét stb.

Reméljük a tervezett munka sok résztvevőt vonz majd, hiszen az első tanfolyam több mint 50 érdeklődővel kezdett és 35-en eredményesen végezték el.

Barátosi József

T Á R S U L A T I K Ö Z L E M É N Y E K

A Társulat ideiglenes vezetősége.

1959. június 15-én megtartott választmányi ülésen dr. Hegedüs Gyula /NIM/ javaslatára a választmány a Társulat ideiglenes vezetésével az alábbi tagtársakat megbizta:

Barátosi József
Balázs Dénes
Gráf Andrásné
Kárpátiné, Radó Denise
Szilvási Gyula

A választmány felkérte dr. Hegedüs Gyula tagtársat is, hogy az ideiglenes vezetőség munkájában a Nehézipari Minisztérium részéről vegyen részt.

Az ideiglenes vezetőség feladata, hogy a vezetőségválasztásig a Társulat ügyeit intézze, képviselje a Társulatot és előkészítse a végleges vezetőség megválasztását.

Az ideiglenes vezetőségen belül a munkafeladatok a következőképpen oszlanak meg:

Barátosi József, ideiglenes ügyvezető elnök,
Dr. Hegedüs Gyula, NIM képviselője a Társulatban.

Ügyvezető titkárok:

Balázs Dénes /lapkiadási ügyek/
Gráf Andrásné /kutatási munkák, tanfolyamok, összejövetelek, stb. koordinálása, nyilvántartása/
Kárpátiné Radó Denise /levelezés/
Szilvási Gyula /pénztáros, gazdasági ügyek, tagnyilvántartás/

Barlangkutató tanfolyam vizsgái.

A Társulat oktatási bizottsága október vagy november hóban tartja meg az első alapfoku barlangkutató tanfolyam vizsgáit. A vizsga helyéről és idejéről a tanfolyam hallgatói írásban kapnak értesítést. Ezen értesítés alapján vizsgára jelentkezhetnek azok a hallgatók, akik az előadások és a gyakorlatok legalább 50 %-án résztvettek.

Az oktatási bizottság határozata alapján vizsga letétele nélkül megkapják az oklevelet azok a hallgatók, akik valamennyi előadáson és gyakorlaton résztvettek és ott megfelelő felkészültségükről tanubizonyosságot tettek. E határozat alapján mentesülnek a vizsgakötelezettség alól a következő hallgatók:

Bálint Károly
ifj. Barátosi József
Hajdu József
Rónai Miklós
Szattler István
Szentés György

Felhívjuk a tanfolyam hallgatóinak figyelmét a vizsga letételek fontosságára, mivel a jövőben - a tagsági igazolványon túlmenően - barlangkutatói igazolványt csak az kaphat, aki megszerezte az alapfoku barlangkutató tanfolyam oklevelét.

A Tájékoztatóról.

Társulatunk választmánya határozatot hozott arról, hogy a jövőben havonta kell megjelentetni a Társulat híradóját, a Karszt- és Barlangkutatói Tájékoztatót.

A határozat értelmében a Tájékoztatót térítés nélkül megkapják a Társulat mindazon tagjai, akiknek tagdíjfizetési hátralékuk nincs. E tagtársaink részére a Tájékoztatót megjelenésekor postán juttatjuk el. Az egyes csoportok külön tiszteletpéldányt kapnak.

Felhívjuk a csoportok figyelmét, hogy tagdíjbefizetéseik alkalmával minden esetben közöljék a befizető tagok névsorát, az általuk befizetett összeget és azt, hogy milyen időszakra vonatkozik a tagdíjfizetés. Ennek hiányában nem állapítható meg, hogy - a fenti határozat értelmében - ki részére lehet megküldeni a lapot.

A jövőben havi tájékoztatóinkhoz térképmellékletet csatolunk. Anyagi nehézségek miatt a térképpel ellátott lappéldányból a csoportok részére csupán egy-egy példányt tudunk biztosítani. Tervezzük, hogy a jövőben tájékoztatónkban fényképeket is közlünk.

A Tájékoztató szerkesztési és kiadási munkáinak elvégzésére a Társulat választmánya a következő tagtársakat kérte fel:

Szerkesztő: Balázs Dénes
Lektor : dr. Bertalan Károly
Felelős kiadó: dr. Hegedüs Gyula

A szerkesztő bizottság tagjai még:

Barátosi József /"Társulati élet-oktatás" ro-
vat vezetője/
Kárpátiné Radó Denise /"Hazai hírek" rovat ve-
zetője/
Maucha László /"Barlangkutató csoportok éle-
téből" c. rovat vezetője/
Neppel Ferenc /beszámolók, tanulmányok, lekto-
rálási munkák/
Schönviszky László /"Külföldi hírek-lapszemle"
rovat vezetője/
A "Karszt- és Barlangdokumentáció" c. rovat
vezetője: dr. Bertalan Károly

A Tájékoztató levelezési címe: Balázs Dénes, Budapest 53.
Pósfajok 6.

T a r t a l o m

Beköszöntő: Irta: Barátosi József.....	1. oldal	
A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1959. évi Országos Ankétja		
Bevezető:	4.	"
Elnöki megnyitó. A barlangi fauna újabb kutatási eredményei. Irta: dr. Dudich Endre	5.	"
Beszámoló a MHT Központi Karszthidrológiai és Barlangkutató Bizottságának működéséről Irta: dr. Kessler Hubert.....	8.	"
Beszámoló az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem Ásvány- és Földtani Tanszéke Barlangkutató csoportjának munkájáról Irta: Maucha László	11.	"
Beszámoló a Budapesti Vörös Meteor Barlangkutató csoportjának munkájáról Irta: dr. Dénes György	18.	"
A II. Nemzetközi Barlangkutató Kongresszus. Irta: dr. Jakucs László	21.	"
Hazai hírek		
Megnyitották a Miskolc-Tapolcai Barlangfürdőt. Irta: dr. Kessler Hubert	26.	"
Lengyel barlangkutatók látogatása hazánkban .. Irta: Csekő Árpád	28.	"
Hírek - röviden	29.	"
Külföldi hírek, lapszemle		
Külföldi barlangkutatói hírek. Összeállította: Schönviszky László	31.	"
Karszt- és barlangkutatói dokumentáció		
Szemelvények az 1945-1959. közötti időszak barlangtani irodalmából. Összeállította: dr. Bertalan Károly	34.	"
Néhány adat a bakonyi barlangok ismeretéhez. Irta: dr. Bertalan Károly	36.	"
Könyvismertetés. /Abaligeti barlang/ Irta: Hazslinszky Tamás	39.	"
Barlangkutató csoportjaink életéből		
A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulatban működő barlangkutató csoportok fontosabb adatai, Összeállította: dr. Gráf Andrásné.....	40.	"
A Tájékoztató szerkesztőbizottságának felhívása a kutató csoportokhoz	41.	"

Társulati élet

Az első lépések. Irta: Barátosi József	42.	oldal
A MKBT Oktatásügyi és Propaganda Bizottságának munkája. Irta: Barátosi József	44.	"
Társulati közlemények.		
A Társulat ideiglenes vezetősége	45.	"
Barlangkutató tanfolyam vizsgái	46.	"
A Tájékoztatóról	46.	"

Szeptemberi számunk

térképmelléklete:

A JÓSVAFŐI VASS IMRE - CSEPPKŐBARLANG TÉRKÉPE 1956. I.31-ÉN

Felvette: Sárváry István

Méret: 1:500

A kiadvány sokszorosítását
a Művelődésügyi Minisztérium Kiadói Főigazgatósága
937/121/1959. szám alatt
engedélyezte.

Felelős kiadó: dr. Hegedüs Gyula
Szerkesztő: Balázs Dénes

Sokszorosítást végezte: Elm.Min. háziyomdája,

Budapest, 1959. szept. hó

Készült 200 pl.